

**VLERËSIMI DHE ORIENTIMI I POTENCIALEVE TË INICIATIVËS
“BALLKANI I HAPUR”**

**VLERËSIMI STRATEGJIK I SITUATËS AKTUALE NË PLANIFIKIMIN E
NISMËS SË BALLKANIT TË HAPUR DHE PËRCAKTIMI I HENDEKUT
ADMINISTRATIV PËR MARRËVESHJEN MBI KUSHTET E AKSESIT TË
LIRË NË TREGUN E PUNËS NË BALLKANIN PERËNDIMOR**

Versioni final

Qendra për Analiza Ekonomike-QAE

Shtator 2023, Shkup

Projekti:	Vlerësimi dhe orientimi i potencialeve të iniciativës Ballkani i Hapur
Zbatuar nga:	Qendra për Analiza Ekonomike-QAE Shkup
Titulli:	Vlerësimi strategjik i situatës aktuale, në planifikimin e nismës së Ballkanit të Hapur dhe përcaktimi i hendekut administrativ për Marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor
Autorë:	Ekspertët nga vendet (sipas rendit alfabetik): Shqipëria: Merita Toska Bosnjë dhe Hercegovinë: Adnan Cerimagiq Kosova: Ramadan Iljazi Mali i Zi: Instituti për Sipërmarrje dhe Zhvillim Ekonomik Maqedonia e Veriut: Qendra për Analiza Ekonomike dhe Stefan Ristovski Serbia: Qendra për Studime të Avancuara Ekonomike

Përgatitja e këtij studimi është mbështetur nga Fondacioni "Shoqëria e Hapur" për Shqipërinë nëpërmjet Projektit "Vlerësimi dhe orientimi i potencialeve të iniciativës Ballkani i Hapur" të zbatuar nga QAE.

Pikëpamjet e shprehura në këtë dokument nuk pasqyrojnë gjithmonë pikëpamjet e Fondacionit Shoqëria e Hapur për Shqipërinë.

Riprodhimi lejohet për qëllime jo komerciale me kusht që të citohet burimi.

Përmbajtja

Për Projektin	4
Baza	5
Hyrje	7
Hendeku administrativ i vlerësuar për marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur	8
Vlerësimi cilësor hendekut administrativ i ekspertëve sipas vendeve	8
Sqarim përmbledhës i vlerësimit të hendekut administrativ	9
Situata aktuale	9
Skenari i Ballkanit të hapur	11
Vlerësimi i hendekut	13
Komente shtese	16
Ndryshimi i legjislacionit dhe burimet e nevojshme.....	17
Aneks. Një sistem gjithëpërfshirës i vlerësimit të ekspertëve	37
Aneks. Shpjegimi përmbledhës i vlerësimit të hendekut administrativ	39

Për Projektin

QENDRA E ANALIZAVE EKONOMIKE – QAE ZBATON NJË PROJEKT NJËVJEÇAR TË FSHH ME TITULL: VLERËSIMI DHE ORIENTIMI I POTENCIALEVE TË INICIATIVËS SË BALLKANIT I HAPUR (NBH)

KONTEKSTI

Duke kuptuar situatën në vendet e Ballkanit në lidhje me uljen e interesit për zgjerim nga BE-ja, presidenti i Serbisë Aleksandar Vuçiç, kryeministri i Maqedonisë së Veriut Zoran Zaev dhe kryeministri i Shqipërisë Edi Rama morën një vendim në tetor 2019 "të marrin fatin në duart e tyre" dhe ngritën idenë e krijimit të një "mini Shengen". Në korrik 2021, kjo ide u shndërrua në një nismë rajonale e quajtur "**Ballkani i Hapur**". Nisma nuk është zëvendësimit i anëtarësimit në BE, por një rrugë për akses dhe shfrytëzim të përshpejtuar të potencialeve ekzistuese, aktualisht pamjaftueshmërisht të shfrytëzuara. Kjo gjë që mund të nxisë më tej rritjen, zhvillimin ekonomik dhe rrjedhimisht mirëqenien e qytetarëve.

SFIDAT PËR TË RUAJTUR MOMENTUMIN

Për përmirësimin dhe zhvillimin e mëtejshëm të marrëdhënieve fqinjësore në Ballkanin Perëndimor dhe rritjen e zhvillimit ekonomik, është e nevojshme të hiqen kontrollet kufitare dhe barrierat e tjera për të lehtësuar qarkullimin e njerëzve, mallrave dhe shërbimeve, si dhe kapitalit në rajon. Analiza e pabarazive sipas rajoneve (për shembull rajonet bregdetare kundrejt atyre më në brendësi të tokës, NNJTS 2 dhe NNJTS 3, urbane kundrejt rurale, kryeqytetet kundrejt qyteteve të tjera) për vendet e Ballkanit Perëndimor mund të japë përgjigje në lidhje me prioritetet për rritjen e përshpejtuar dhe afrimin e brendshëm të rajonit në Ballkanin e Hapur. **DERI TANI ENDE nuk ka një analizë të arsyetuar siç duhet për të vlerësuar sfidat.**

Përvoja me pandeminë Covid-19, kriza ushqimore dhe energjetike, si dhe lufta në Ukrainë theksojnë rëndësinë e bashkëpunimit dhe koordinimit të brendshëm, si dhe nevojën për mirëkuptim dhe solidaritet të ndërsjellë midis vendeve të Ballkanit të Hapur. Koordinimi dhe bashkëpunimi i brendshëm, shkëmbimi i përvojave dhe solidariteti që vendet e rajonit i ofrojnë njëra-tjetrës sjellin vlerë në drejtim të integritetit të ardhshëm në BE nëse vendet e Ballkanit të Hapur janë unanime.

Mjedisi i jashtëm i rajonit, veçanërisht tani për shkak të luftës në Ukrainë, thekson edhe më shumë rëndësinë e bashkëpunimit dhe koordinimit, si dhe nevojën për mirëkuptim dhe solidaritet të ndërsjellë.

¹ Me nismën e Ballkanit të Hapur, ne do të përcaktojmë territoret e gjashtë vendeve nga Ballkani Perëndimor-BP6: Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina, Mali i Zi, Maqedonia e Veriut, Kosova dhe Serbia.

MJETET DHE INSTRUMENTET PËR VLERËSIMIN E POTENCIALIVE PËR REALIZIMIN E BASHKËPUNIMIT DHE KORDINIMIN

Ndërsa në planin politik vullneti politik tregohet në nivelin më të lartë për Ballkanin e Hapur, ende në nivelin administrativ, d.m.th. njerëzit “në terren” ende nuk i ndjejnë dobritë e kësaj nisme. Në përfundim, **ajo që mungon lidhe me hulumtimin e politikave të bazuara në të dhëna mbi faktorët që zbehin bashkëpunimin midis potencialeve të gjashtë shteteve të Ballkanit të Hapur.**

AKTIVITETET NË KUADËR TË PROJEKTIT

Një grup ekspertësh të pavarur nga gjashtë vendet, të cilët do të punojnë në diagnostikimin dhe hulumtimin e pengesave në bashkëpunim dhe koordinim ndërmjet vendeve të Ballkanit të Hapur, do t'i shtojnë vlerë vullnetit politik tashmë të treguar që nisma e Ballkanit të Hapur të zhvillohet në një nivel më strukturuar dhe sistematik, duke iu referuar prioriteteve të rrugës drejt zhvillimit të kësaj nisme rajonale.

Baza

Sipas kushteve të projektit, ky projekt kërkimor rajonal ka katër detyra kryesore:

- DETYRË 1: Analizat e vendeve - shqyrtimi i fokusuar në nismën Ballkani i Hapur
- DETYRË 2: Analiza e pabarazive
- DETYRË 3: Vlerësimi i boshllëqeve dhe pengesave administrative
- DETYRË 4: Projektionet makroekonomike për Ballkanin e Hapur

Thelbi i DETYRËS 1 lidhet me faktin se pothuajse çdo iniciativë politike mund të zbatohet, por qëllimi përfundimtar i çdo nisme politike duhet të jetë përmirësimi i mirëqenies së qytetarëve, pra ideja dhe vullneti politik në raport me Ballkanin e Hapur (BH) duhet në një farë mënyre vertikalisht të transferohet nga politikanët në pushtet (ekzekutiv-qeveri dhe legjislativ-kuvend) përmes administratës me instrumente si: takime, seanca, strategji, plane veprimi, programe e të ngjashme dhe zbatimin e tyre, tek qytetarët. D.m.th., për përfitime më të mëdha të qytetarëve.

Thelbi i DETYRËS 2 lidhet me faktin se çdo vend në Ballkanin Perëndimor (BP) ka karakteristikat e veta, pra brenda vendeve dhe mes tyre ka dallime, por edhe ngjashmëri. Prandaj analizojmë ndryshimet dhe ngjashmëritë e Nomenklaturës së Njësisve Territoriale për Statistikat 3 (NNJTS 3) të nivelit të rajoneve të BE-së, në varësi të disponueshmërisë së të dhënave. Ideja është që duke pasur parasysh Memorandumet e Mirëkuptimit dhe Marrëveshjet në lidhje me iniciativën e BH dhe Lirinë e Lëvizjes së BE-së, disa rajone NNJTS në vendet e Ballkanit Perëndimor mund të kenë më shumë ngjashmëri mes tyre sesa të tjerët Kështu, ato rajone NNJTS 3 që formojnë një grup të caktuar, për shembull shfaqin ngjashmëri për sa i përket karakteristikave të caktuara demografike dhe/ose karakteristikave të caktuara socio-ekonomike, mund të jenë një platformë për zbatimin më efektiv të Lirisë së Lëvizjes së BE-së dhe objektivat e Memorandumeve të Mirëkuptimit dhe Marrëveshjeve në lidhje me iniciativën e BH. Kjo nuk do të thotë se rajonet me dallime më të mëdha nuk mund të arrijnë të njëjtat qëllime, por vetëm tregojnë se politikat në rajonet me ngjashmëri më të madhe mund të zbatohen në mënyrë më efektive sepse ata kanë sfida të ngjashme. Pabarazitë më të mëdha ka të ngjarë të kërkojnë më shumë burime për të arritur konvergencën dhe për të reduktuar pabarazinë.

Thelbi i DETYRËS 3 ishte kryerja e një vlerësim të situatës mbi aftësitë e administratës për të jetësuar aktivitetet dhe parashikimet e iniciativës. Në këtë pjesë u identifikuan marrëveshjet lidhur me iniciativën e BH dhe për to u bë një vlerësim i situatës dhe u përgatitën rekomandime me një listë të ndryshimeve ligjore potenciale.

Duke pasur parasysh burimet e projektit u identifikuan *Marrëveshja për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në kuadër të IBH (nëse kjo Marrëveshje hyn në fuqi, zbatimi i saj do të fillojë në ditën e hyrjes në fuqi të Marrëveshjes për ndërlidhjen e skemave për zbatimin elektronik të qytetarët e BP)*. Kjo marrëveshje u theksua edhe si më e rëndësishmja për punën në terren të komunitetit të biznesit në diskutimet në Shkup dhe Beograd.

Është zhvilluar një mjet për të vlerësuar nëse vendet pjesëmarrëse në iniciativën e BH kanë zhvilluar/miratuar/krijuar akte nënligjore, protokolle ose instrumente të tjera të përcaktuara në Memorandumet e Mirëkuptimit dhe Marrëveshjet që lidhen me iniciativën e BH. Me qëllim të verifikimit të fakteve për zbatimin e Marrëveshjes së identifikuar në kuadër të iniciativës e BH, ekspertët nga gjashtë vendet vlerësuan boshllëkun administrativ dhe dolën me rekomandime në lidhje me listën e ndryshimeve të mundshme ligjore. Kështu DETYRA 3 përbëhej nga:

1. Takime pune me komunitetin e biznesit në Maqedoninë e Veriut dhe Serbi për të marrë perceptimin e tyre mbi rëndësinë relative të Memorandumeve të Mirëkuptimit dhe Marrëveshjeve në kuadër të iniciativës së BH (vendet pjesëmarrëse dhe jo pjesëmarrëse);
2. Zbatimi i një mjeti për të vlerësuar nëse vendet pjesëmarrëse në kuadër të iniciativës e BH kanë zhvilluar/miratuar/krijuar akte nënligjore, protokolle ose instrumente të tjera të përshkruara në Memorandumet e Mirëkuptimit dhe Marrëveshjet në lidhje me iniciativën e BH (pjesëmarrës vetëm vendet);
3. Kontrollat e fakteve mbi zbatimin e *Marrëveshjes së identifikuar për kushtet e aksesit të lirë në tregun e punës* në kuadër të IBH dhe përgatitja e rekomandimeve me një listë ndryshimesh të mundshme ligjore (vendet pjesëmarrëse dhe jo pjesëmarrëse).

VËREJTJE E RËNDËSISHME: Ekspertët e vendit kishin një qëndrim neutral dhe një qasje të paanshme ndaj mbledhjes dhe analizës së të dhënave në kuadër të kësaj DETYRE hulumtuese. Pavarësisht qëndrimit të dikujt ndaj iniciativës së BH, qoftë kritikë e bazuar në informacion apo mbështetje për iniciativën, mendimi i tyre nuk duhet të ndikojë në procesin e mbledhjes dhe analizës së të dhënave në mënyrë që të mos favorizojë, injorujë ose inkurajojë një përgjigje ose rezultat të caktuar mbi të tjerët.

Vendet e BP që janë pjesë e iniciativës së BH (Shqipëria, Maqedonia e Veriut dhe Serbia) përcaktohen në këtë dokument si „**pjesëmarrëse**“, dhe vendet e BP që nuk janë pjesë e iniciativës së BH (Bosnja dhe Hercegovina, Kosova dhe Mali i Zi) janë përcaktuar në këtë dokument si vende „**jo pjesëmarrëse**“.

Hyrje

Ky dokument paraqet një përmbledhje të raporteve nga gjashtë vende pas aplikimit të Mjetit të Vlerësimit Strategjik për Hendekun Administrativ në *Marrëveshjen për Kushtet e Qasjes së Lirë në tregun e punës në BP²* (nëse kjo Marrëveshje hyn në fuqi, zbatimi i saj do të fillojë në data e hyrjes në fuqi të Marrëveshjes për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve të BP). Megjithatë, duke pasur parasysh rëndësinë e tij dhe në mënyrë që fuqia punëtore të përfitojë nga akses i lirë në BP dhe të marrë pjesë lirisht në tregun e punës, në kryerjen e vlerësimit tonë të boshllëkut administrativ, në një farë mase në të njëjtën kohë kemi punuar për sa vijon:

- *Marrëveshje për bashkëpunim në BP në fushën e njohjes reciproke të diplomave dhe gradave shkencore të lëshuara nga institucionet e arsimit të lartë dhe institucionet e tjera të autorizuar*³.
- *Marrëveshja për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve të BP dhe*
- *Memorandum mirëkuptimi për bashkëpunimin e administratës tatimore në BP.*

Prandaj, ekipi vlerësoi më në detaje boshllëkun administrativ për *Marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP*, por edhe **deri diku vlerësoi** situatën momentale të:

- *Marrëveshja e bashkëpunimit në BP në fushën e njohjes reciproke të diplomave dhe gradave shkencore të lëshuara nga institucionet e arsimit të lartë dhe institucionet e tjera të autorizuar.*
- *Marrëveshja për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve të BP-së*
- *Memorandumi i mirëkuptimit për bashkëpunimin e administratës tatimore në BP.*

Ne besojmë se ky informacion është i rëndësishëm për politikëbërësit për të sjellë mirëqenie për qytetarët e BP6.

² Shikoni më shumë në: http://vlada.mk/sites/default/files/dokumenti/Otvoren_Balkan/working_permits.pdf.

³ Mos harroni që rezultatet preliminare të pyetësorit të zhvilluar në Dhomën ekonomike vërtetuar që 29% të bizneseve kanë zgjedhur *Marrëveshjen e kushteve për akses të lirë në tregun e punës në BP*, si një marrëveshje e iniciativës Ballkani i Hapur, që do të ketë ndikimin më të madh në bizneset e tyre. Ndërkaq, 15% janë shprehur që njohja e përbashkët e kualifikimeve profesionale, diplomave dhe bursave do të ketë ndikim edhe në bizneset e tyre.

Hendeku administrativ i vlerësuar për marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur

Vlerësimi cilësor hendekut administrativ i ekspertëve sipas vendeve

Duke marrë parasysh gjetjet e hulumtimit të ekipit të ekspertëve dhe duke marrë parasysh metodologjinë, ekspertët vlerësuan hendekun administrativ në lidhje me marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës, në kuadër të iniciativës për Ballkanin e Hapur. Rezultatet janë paraqitur në tabelën e mëposhtme (shih dhe Aneksin e këtij dokumenti për sqarimin e sistemit të vlerësimit).

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
Vlerësimi	<p>Shteti është i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Republikën e Serbisë me ndryshime të mëdha në legjislacion dhe akte nënligjore, futjen e procedurave/ose sistemimin e personelit të ri dhe/ose planifikimin dhe prokurimi i pajisjeve të reja.</p> <p>Për legjislacionin: 4</p> <p>Për procedurat: 4</p> <p>Për personelin e kërkuar: 4</p> <p>Për pajisjet e nevojshme: 2</p> <p>Gjithsej: 14</p>	<p>Shteti nuk është i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Republikën e Serbisë dhe kërkon rritjen e aktiviteteve legjislative, planifikimin dhe ekzekutimin e financave publike dhe planifikimin dhe zbatimin e prokurimit publik.</p> <p>Për legjislacionin: 5</p> <p>Për procedurat: 5</p> <p>Për personelin e kërkuar: 4</p> <p>Për pajisjet e nevojshme: 5</p> <p>Gjithsej: 19</p>	<p>Shteti është i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP me ndryshime të mëdha në legjislacion dhe akte nënligjore, futjen e procedurave/ose sistemimizimin e stafit të ri dhe/ose planifikimin dhe prokurimi i pajisjeve të reja</p> <p>Për legjislacionin: 5</p> <p>Për procedurat: 4</p> <p>Për personelin e kërkuar: 3</p> <p>Për pajisjet e nevojshme: 3</p> <p>Gjithsej: 15</p>	<p>Shteti nuk është i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Republikën e Serbisë dhe nevojiten aktivitete më të mëdha legjislative, planifikimi dhe ekzekutimi i financave publike dhe planifikimi dhe zbatimi i prokurimit publik.</p> <p>Për legjislacionin: 5</p> <p>Për procedurat: 4</p> <p>Për personelin e kërkuar: 4</p> <p>Për pajisjet e nevojshme: 4</p> <p>Gjithsej: 17</p>	<p>Shteti është disi i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP me ndryshime në legjislacion/aktet nënligjore dhe/ose futjen e procedurave dhe/ose sistemimin e personelit të ri dhe/ose planifikimi dhe prokurimi i pajisjeve të reja</p> <p>Për legjislacionin: 4</p> <p>Për procedurat: 3</p> <p>Për personelin e kërkuar: 3</p> <p>Për pajisjet e nevojshme: 2</p> <p>Gjithsej: 12</p>	<p>Shteti është deri diku i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP me ndryshime në legjislacion/aktet nënligjore dhe/ose futjen e procedurave dhe/ose sistemimizimin e personelit të ri dhe /ose planifikimi dhe prokurimi i pajisjeve të reja</p> <p>Për legjislacionin: 2</p> <p>Për procedurat: 2</p> <p>Për personelin e kërkuar: 3</p> <p>Për pajisjet e nevojshme: 3</p> <p>Gjithsej: 10</p>

Sqarim përmbledhës i vlerësimit të hendekut administrativ

Më poshtë është një shpjegim i detajuar dhe i përmbledhur i vlerësimit cilësor të ekspertëve. Më shumë detaje janë të disponueshme në tabelën në Aneks dhe në raportet përkatëse për shtetet.

Situata aktuale

Shqipëria

Në Shqipëri, institucionet e qeverisë qendrore (të paktën 12 institucione të përfshira) rregullojnë kompetencat për aksesin në tregun e punës. Qeveria e Shqipërisë është përgjegjëse për përcaktimin e kuotave vjetore për hyrjen e të huajve në tregun e punës në Shqipëri (miratuar me Dekret të Këshillit të Ministrave për këtë qëllim). Leja e qëndrimit dhe e punës (leje e vetme për punësim, vetëpunësim, punonjës të kualifikuar, të transferuar, investitorë dhe nomadë digjitalë) lëshohet nga autoriteti përgjegjës për kufijtë dhe migracionin (pranë Ministrisë së Brendshme) dhe miratohet nga Agjencia Kombëtare për Punësim dhe Aftësi (Agjencia Kombëtare e Punësimit dhe Aftësive - AKPA në kuadër të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë). Procedura kryhet online në portalin e-Albania (i cili është krijuar dhe menaxhuar nga Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit në Shqipëri). Procedura zgjat maksimumi 12 javë nga data e paraqitjes së kërkesës dhe kushton 8000 lekë (afërsisht 70 euro).

Bosnja dhe Hercegovina

Kompetencat për akses në tregun e punës në BH kryhen në nivel shtetëror, nga dy entitetet dhe distrikti Brčko. Niveli shtetëror është kompetent për të përcaktuar kuotat për akses në tregun e huaj të punës. Në nivel entiteti (Federata dhe Republika Srpska), rrethi i Brçkos dhe në nivel kantoni (dhjetë kantone), shërbimet e punësimit janë përgjegjëse për lëshimin e lejeve të punës për të huajt brenda kufijve të kuotave të përcaktuara në nivel shtetëror. Rregullat aktuale nuk dallojnë sipas kombësisë, kështu që nuk ka rregulla të veçanta për qytetarët e vendeve të rajonit. Të gjithë shtetasit e huaj trajtohen njësoj.

Sipas raportit të tetorit 2022, BH ka një nivel të caktuar përgatitjeje në fushën e lëvizjes së lirë të punëtorëve dhe ka bërë përparim të kufizuar që nga viti 2021. Aktualisht, punëdhënësit aplikojnë për një leje pune pranë autoritetit kompetent (jo online!) dhe miratimi i lejes së punës varet nëse ka qytetarë të papunë të BH që mund ta pranojnë vendin e punës. Prosesi i dhënies së lejeve të punës zgjat deri në 30 ditë. Shumica e lejeve të punës jepen nga shërbimet e punësimit në Sarajevë dhe Banja Luka, ku problemi është mungesa e stafit, si dhe mungesa e një sistemi të zhvilluar të teknologjisë së informacionit që lidhet me institucione të tjera.

Kosova

Kosova nuk është vend pjesëmarrës në nismën e Ballkanit të Hapur dhe si e tillë ende nuk e ka nënshkruar dhe ratifikuar marrëveshjen për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor. Komiteti i Përbashkët ende nuk është krijuar; ende nuk ka miratuar rregullat e procedurës për punën e Komitetit të Përbashkët; nuk ka bërë ende një analizë të ndryshimeve ligjore që nevojiten për përafrimin e tyre me Marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor dhe për zbatimin e kësaj marrëveshjeje. Së fundi, Kosova ende nuk e ka zhvilluar sistemin institucional (personel kompetent, procedura, bazat e të dhënave/sistemet, etj.) në mënyrë që të zbatohet dhe të sigurohet pajtueshmëria me marrëveshjen për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor.

Mali i Zi

Në përputhje me Ligjin për të Huajt dhe aktet nënligjore të këtij ligji, Qeveria çdo vit merr vendim për numrin e të huajve që mund të punësohen në Mal të Zi, si dhe për fushat e veprimtarisë ekonomike në të cilat të huajt mund të punësohen. Për të krijuar një marrëdhënie pune, çdo i huaj duhet të marrë një leje qëndrimi dhe pune në Mal të Zi (deri në një vit, e cila mund të zgjatet në dy vjet).

Në këtë ligj përcaktohet procedura për marrjen e lejes së qëndrimit dhe punës si dhe dokumentacioni i nevojshëm. Pjesa më e madhe e punës për sigurimin e lejeve të punës bëhet nga punëdhënësit, të cilët përgjithësisht përballojnë pjesën më të madhe të kostove të këtyre lejeve. Pas marrjes së kësaj leje, në përputhje me Ligjin për Marrëdhëniet e Punës, i huaji i tillë ka të njëjtat të drejta dhe detyrime si çdo punonjës shtetëror. Në procesin e integritimit në BE, Mali i Zi harmonizoi legjislacionin e tij me BE-në në masën më të madhe.

Maqedonia e Veriut

Shtetasit e huaj që duan të punojnë në Maqedoninë e Veriut duhet të pajisen me leje qëndrimi të përkohshëm për nevojat e punësimit, në njërin nga tre kategoritë. Këto janë tre kategoritë e mëposhtme: punësimi i një të huaji, punësimi sezonal i një të huaji ose zhvendosja e përkohshme e punonjësve, ku secila kategori ka kritere të veçanta. Lejet lëshohen për një periudhë njëvjeçare, e cila i mundëson të huajit të angazhohet në punën specifike për të cilën është miratuar qëndrimi i përkohshëm. Punësimi në Maqedoni mund të ndodhë përmes punësimit formal dhe/ose vetëpunësimit. Leja e punës e lëshuar nga Agjencia e Punës u lëshohet të huajve në bazë të qëndrimit të rregulluar për arsye të tjera. Është e rëndësishme të theksohet se procesi i dhënies së këtyre lejeve ende nuk është digjitalizuar në kuadrin e përgjithshëm ligjor dhe politik që rregullon qëndrimin dhe punën e të huajve. Ministria e Punëve të Brendshme dhe Ministria e Punës dhe Politikës Sociale kanë miratuar aktet nënligjore përkatëse.

Serbia

Në përputhje me Ligjin për të Huajt dhe Ligjin për Punësimin e të Huajve, institucionet kyçe për qasje të lirë në tregun e punës në Serbi janë Ministria e Punëve të Brendshme – Administrata për të Huaj dhe Shërbimi Kombëtar i Punësimit. Procedura aktualisht funksionon si më poshtë: punëdhënësi është iniciator në emër të punonjësit të tij dhe ai fillimisht aplikon pranë Shërbimit Kombëtar të Punësimit për ndërmjetësim në punësim. Shërbimi Kombëtar i Punësimit shqyrton tregun e punës dhe sigurohet që nuk ka asnjë punonjës vendas në dispozicion në të dhënat e tyre për atë pozicion pune. Më pas punëdhënësi aplikon me dokumentacionin e nevojshëm pranë Ministrisë së Brendshme për një leje qëndrimi për punonjësin e tij. Në

fund, punëdhënësi aplikon sërish me lejen e qëndrimit dhe dokumentacionin tjetër të nevojshëm pranë Shërbimit Kombëtar të Punësimit për marrjen e lejes së punës. Leja e qëndrimit dhe leja e punës janë të vlefshme për maksimum një vit, dhe shpenzimet për punëdhënësin për të gjithë procedurën janë afërsisht 330 euro për punonjës, duhen rreth 2.5 muaj për të përfunduar procedurën dhe punonjësi duhet të paraqitet maksimumi tre herë në Ministrinë e Brendshme.

Megjithatë, pas hyrjes në fuqi të ndryshimeve në këto dy ligje, nga data 1 shkurt 2024, punëdhënësi e paraqet në mënyrë elektronike kërkesën për leje të unifikuar pune dhe qëndrimi, përmes faqes elektronike të Qeverisë. Ministria e Brendshme bëhet organi kryesor administrativ që vendos për kërkesën dhe Shërbimi Kombëtar i Punësimit bën vetëm ekzaminimin e tregut të punës. E gjithë procedura duhet të zgjasë rreth 15 ditë dhe punonjësi nuk do të duhet të jetë i pranishëm gjatë procedurës.

[Skenari i Ballkanit të hapur](#)

Shqipëria

Dispozitat e Marrëveshjes synojnë të lehtësojnë aksesin në tregjet e punës të Palëve Kontraktuese (për të hyrë, banuar dhe punuar lirisht, brenda dhe në lidhje me termat dhe kushtet e zbatueshme në secilën Palë Kontraktuese). Për këtë qëllim, Marrëveshja thjeshton procedurat për hyrjen, qëndrimin dhe punën më të lehtë në territorin e palëve kontraktuese, duke garantuar akses të barabartë në tregun e punës. Numri i identifikimit për Ballkanin e Hapur (me kohëzgjatje 2 vjet) synohet të jetë një instrument për një shërbim elektronik për regjistrimin e të dhënave në internet për ata që dëshirojnë të ushtrojnë të drejtën e aksesit të lirë. Gjithashtu, duhet të nënshkruhet një marrëveshje për pagesën e sigurimeve ndërmjet palëve kontraktuese për përdorimin e plotë të aksesit të lirë në të drejtat e tregut të punës.

Numri i identifikimit për Ballkanin e Hapur duhet të lëshohet me paraqitjen e dokumenteve, të tilla si një kartë identiteti ose pasaportë biometrike e vlefshme për të paktën 90 ditë, në mungesë të ndonjë ndalimi hyrjeje ose qëndrimi, pa kërcënim për rendin publik, kombëtar, sigurinë, shëndetin publik apo marrëdhëniet ndërkombëtare.

Bosnja dhe Hercegovina

Në nivel institucional, nisma e Ballkanit të Hapur kërkon krijimin e Komiteteve të Përbashkëta, takime të rregullta dhe raportim nga Komiteti i Përbashkët, detyra e të cilit është të organizojë, koordinojë dhe kontrollojë aktivitetet që lidhen me zbatimin e marrëveshjes, dhe komiteti duhet të përbëhet nga të paktën pesë përfaqësues nga secila palë.

Marrëveshja u mundëson qytetarëve të palëve kontraktuese të drejtën e lëvizjes, qëndrimit dhe punës së lirë. Thjeshton procedurat administrative për hyrjen, lëvizjen, qëndrimin dhe punën; dhe garanton akses të barabartë në tregun e punës. Ai parashikon futjen e një shërbimi elektronik për regjistrimin e të dhënave personale dhe të të dhënave të tjera në internet nga personat që dëshirojnë të ushtrojnë të drejtën e aksesit të lirë (i

ashtuquajturi numër identifikimi për Ballkanin e Hapur). Gjithashtu, parashikohen procedura shumë të thjeshta: regjistrimi online i ndjekur nga lëshimi i një numri identifikimi për Ballkanin e Hapur deri në dy vjet. Dokumentet e nevojshme: kartë identiteti e vlefshme ose dokument biometrik udhëtimi, i vlefshëm për të paktën 90 ditë; konfirmim se nuk ka ndalim për hyrje dhe qëndrim; nuk ka asnjë kërcënim për rendin publik, sigurinë kombëtare, shëndetin publik ose marrëdhëniet ndërkombëtare.

Kosova

Marrëveshja për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor, e nënshkruar në Tiranë në vitin 2021 ndërmjet vendeve pjesëmarrëse në nismën e Ballkanit të Hapur, u mundëson qytetarëve të palëve kontraktuese të lëvizin, qëndrojnë dhe punojnë lirshëm në rajon. Ai thjeshton procedurat administrative, garanton akses të barabartë në tregun e punës dhe prezanton një sistem regjistrimi online (numri identifikimi për Ballkanin e Hapur) për të dhënat personale. Procesi përfshin regjistrimin online dhe lëshimin e një karte identiteti, e vlefshme deri në dy vjet, e cila kërkon dokumentacion specifik dhe që nuk ka shqetësime për sigurinë apo shëndetin publik. Kosova përballlet me sfida të rëndësishme politike dhe administrative në zbatimin e marrëveshjes. Qeveria e Kosovës e ka refuzuar nismën e Ballkanit të Hapur dhe këtë vendim e kanë përkrahur edhe partitë kryesore opozitare, ndaj nuk ka gjasa që vendi të pranojë nismën e Ballkanit të Hapur në një të ardhme të afërt. Megjithatë, komuniteti i biznesit në Kosovë beson se nisma e Ballkanit të Hapur ofron përfitime. Qeveria e Kosovës e mbështet fuqishëm procesin e Berlinit dhe qeveria insiston në zbatimin e Tregut të Përbashkët Rajonal.

Mali i Zi

Duke marrë parasysh kuadrin ligjor në Mal të Zi, në kuadër të Marrëveshjes dhe iniciativës për Ballkanin e Hapur, do të ishte i nevojshëm ndryshimi i Ligjit për të Huajt, i cili përcakton kushtet për qëndrimin dhe punësimin e të huajve. Ndryshimi duhet të bëhet në pjesën e përjashtimit të shteteve nga nisma e Ballkanit të Hapur, sepse në çdo rast kjo zgjidhje duhet të mbetet edhe për të huajt e tjerë (duke qenë se Ligji është i harmonizuar me BE-në). Ndryshime duhet të bëhen edhe në aktet nënligjore në përputhje me këtë: rregullorja që përcakton metodologjinë e përcaktimit të kuotës vjetore për punësimin e të huajve, në bazë të së cilës merret vendimi për kuotën në nivel vjetor, si dhe Rregullore që rregullon marrjen e lejeve të punës për të huajt. Për sa i përket ligjit të punës, nuk duhet bërë asnjë ndryshim, pasi sipas këtij ligji, të huajt ende trajtohen njësoj si punonjësit vendas.

Maqedonia e Veriut

“Aksesi i lirë në tregun e punës”, si shërbim, në kuadër të iniciativës Ballkani i Hapur, e detyron Maqedoninë e Veriut që të sigurojë akses të barabartë në tregun e punës për qytetarët e palëve të tjera kontraktuese (Serbia dhe Shqipëria). Për të ushtruar këtë të drejtë të aksesit të lirë në tregun e punës, qytetari i palëve kontraktuese duhet të regjistrojë të dhënat e tij personale dhe të dhënat e tjera të nevojshme nëpërmjet shërbimit elektronik në internet të krijuar nga secila palë kontraktuese. Procedura duhet të jetë plotësisht e digjitalizuar dhe pa pagesë.

Serbia

Marrëveshja thjeshton procedurat administrative për hyrjen, lëvizjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve të Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë. Në të njëjtën kohë, garanton që qytetarët e Shqipërisë dhe Maqedonisë së Veriut të kenë akses të barabartë në tregun e punës në Serbi. Marrëveshja parashikon krijimin e një shërbimi elektronik në internet për regjistrimin e të dhënave personale dhe të të dhënave të tjera për akses të lirë në tregun e punës (në përputhje me legjislacionin vendas dhe Marrëveshjen për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve nga Ballkani Perëndimor).

Procedura për akses të lirë në tregun e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur duhet të funksionojë si më poshtë: për të marrë numrin e tyre të identifikimit për Ballkanin e Hapur, qytetarët e Shqipërisë dhe Maqedonisë së Veriut duhet të regjistrojnë të dhënat e tyre personale dhe të dhëna të tjera në shërbimet elektronike qeveritare në internet (portale e-Qeveria/e-Albania). Kjo duhet të bëhet para ose pas hyrjes në vend (por jo më vonë se 90 ditë). Më pas ata marrin numrin e tyre ID të Ballkanit të Hapur me të cilin mund të aplikojnë për akses falas në tregun serb të punës në faqen e internetit të E-Qeveria/e-Albania. Ministria e Punëve të Brendshme shqyrton nëse janë plotësuar kushtet e nevojshme dhe Shërbimi Kombëtar i Punësimit i Serbisë lëshon një miratim për akses të lirë në tregun e punës që zgjat deri në dy vjet.

Është shumë e dobishme për punëtorët shqiptarë dhe maqedonas në Serbi, sepse e gjithë procedura është plotësisht falas, që do të thotë se nuk ka shpenzime administrative.

[Vlerësimi i hendekut](#)

Shqipëria

Shqipëria dhe palët e tjera kontraktuese të *Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP* duhet të mundësojnë krijimin e një Komiteti të Përbashkët si një autoritet që garanton aktivitetet e rena dakord. Prandaj, Qeveria e Shqipërisë duhet të zgjedhë të paktën 5 përfaqësues nga institucionet e përfshira për aksesin e lirë në tregun e punës. Komiteti i Përbashkët duhet të miratojë rregulloren përkatëse që përmbledh procedurat e punës, të monitorojë zhvillimin në kohë dhe të raportojë për progresin në zbatimin e dispozitave të Marrëveshjes.

Ligji 79/2021 "Për të huajt" që rregullon hyrjen, qëndrimin dhe aksesin në tregun e punës të të huajve në Shqipëri duhet të ndryshohet (përfshirë aktet nënligjore) për t'iu përshtatur dispozitave të Marrëveshjes. Në veçanti, numri i identifikimit për Ballkanin e Hapur duhet të shtohet si një nënkategori e veçantë e "lejes së vetme" aktualisht në përdorim. Në të njëjtën kohë, gjenerimi i numrave të identifikimit për Ballkanin e Hapur do të përfshihet në shërbimet elektronike ofron në portalin e-Albania, duke shfrytëzuar përvojën me shërbimet elektronike disa vjeçare. Karta e identitetit për Ballkanin e Hapur mund të jetë elektronike dhe fizike, mund të lëshohet nga një autoritet që lëshon karta identiteti biometrike dhe pasaporta për qytetarët shqiptarë (infrastruktura është krijuar dhe kostot e shtuara lidhen vetëm me printimin e kartës). Këto ndryshime kërkojnë nënshkrimin e protokolleve dhe marrëveshjeve shtesë për zbatimin e dispozitave të Marrëveshjes. Në veçanti, duhet të negociohen dhe nënshkruhen marrëveshje ndërmjet palëve kontraktuese për sigurimet shëndetësore, sigurimet shoqërore (dhe vlefshmërinë e përvojës së punës në vendin pritës për llogaritjen

e moshës së pensionit) dhe tatimin e të ardhurave të fituara në vendin pritës. Në këtë drejtim, vlerësohet të nevojitet punësimi shtesë për të mundësuar ndjekjen e aplikimeve të shtuara. Megjithatë, në këndvështrimin e infrastrukturës teknologjike vlerësohet të mos ketë kërkesa për investime të shtuara (kjo pasi, infrastruktura për ofrimin e shërbimeve publike on-line dhe për prodhimin e kartave dhe pasaportave biometrike është instaluar).

Bosnja dhe Hercegovina

Nëse BH i bashkohet nismës për Ballkanin e Hapur dhe kësaj marrëveshjeje, atëherë do të duhet të vendosë se cilët pesë përfaqësues do të ulen në Komitetin e Përbashkët (për shkak të natyrës së decentralizuar të BH, mund të jetë sfiduese për të marrë një vendim). Në të njëjtën kohë, BH do të duhet të prezantojë ndryshime ligjore (dhe më pas të ndryshojë aktet nënligjore), të cilat do të mundësojnë thjeshtimin e procedurave administrative për hyrjen, lëvizjen, qëndrimin dhe punën; marrëveshja garanton akses të barabartë në tregun e punës për qytetarët e palëve kontraktuese (nivele të ndryshme të qeverisjes në BH, në përputhje me kompetencat e tyre). BH do të duhet të prezantojë një shërbim elektronik regjistrimi në internet (rregulluar nga ana ligjore dhe llogaritja e burimeve të nevojshme). Kur bëhet fjalë për procedurat e qytetarëve me kontratë për të punuar në BH, përveç ndryshimeve ligjore të kërkuara, BH do të duhet gjithashtu të ndërtojë një platformë regjistrimi online dhe të lidhë institucionet që të mund të kontrollojnë nëse kushtet e kërkuara janë përmbushur (për shembull, ndalimi i hyrjes). Për më tepër, stafit do t'i kërkohet të drejtojë dhe mirëmbajë platformën, si dhe teknologjinë e informacionit dhe burime të tjera.

Kosova

Kosovës i mungon një sistem elektronik për regjistrimin e punëtorëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor, megjithëse ka një platformë të centralizuar kombëtare të shërbimit digjital (E-Kosova) që mund të përdoret për këtë qëllim. Kosovës po ashtu i mungon një faqe interneti, ku kompanitë do të shpallin vende të lira pune që janë në dispozicion në tregun e punës në Kosovë dhe njerëzit nga vendet e tjera të BP-së të aplikojnë për punë të disponueshme (si një treg pune virtual në terma rajonalë).

Mali i Zi

Për sa i përket punësimit të burimeve shtesë, rritja e numrit të tyre nevojitet për të adresuar ngarkesën shtesë, duke qenë se do të duhet të miratohet një numër identifikimi i nismës së Ballkanit të Hapur. Sigurisht, duke supozuar se për këtë numër është ndërtuar një platformë e teknologjisë së informacionit. Stafit që punësohet në punë të reja do të ketë nevojë për trajnime dhe ndoshta pajisje për vendin e tyre të punës, si kompjuterë, internet, tavolina, karrige etj.

Po ashtu, përveç kësaj platforme të teknologjisë së informacionit, e cila ka të bëjë me ofertën e huaj në tregun e punës, Mali i Zi është në proces të krijimit të bazës së teknologjisë së informacionit për Rrjetin e Agjencive të Punësimit të BE-së, rrjedhimisht ideja që në kontekstin e Nisma e Ballkanit të Hapur, një platformë e tillë do të ishte e nevojshme edhe për vendet e nismës Ballkani i Hapur.

Maqedonia e Veriut

Nuk është krijuar një komision i përbashkët dhe rregullat e propozuara të procedurës janë miratuar. Koordinimi për procesin e hartimit të protokollit u bë me përfshirjen e institucioneve të ndryshme, të udhëhequra nga Qeveria dhe koordinatorët e nismës Ballkani i Hapur, në vend të një komisioni të përbashkët. Kjo qasje çoi në zbatimin më të ngadaltë në krahasim me qasjen e bazuar në komisione. Edhe pse një protokoll shtesë është hartuar dhe dakordësuar në nivel teknik, ai nuk është miratuar zyrtarisht. Edhe pse një grup pune ka hartuar protokollin, këto protokolle nuk janë miratuar.

Protokollin e marrëveshjes për tregun e punës dhe marrëveshja për kornizën identifikuese të nismës Ballkani i Hapur, bazuar në draft tekste, përshkruajnë përkatësisht procesin e aplikimit dhe miratimit dhe aspektet teknike të federatës së skemave elektronike. Këto protokolle duhet të rishikohen për konflikt me legjislacionin vendas, duke përfshirë edhe organet e sapokrijuara. Për të garantuar transparencë dhe për të zgjidhur konfliktet e mundshme, të dy protokollin duhet të paraqiten publikisht për të mbledhur mendime nga ekspertët dhe praktikuesit përpara miratimit dhe zbatimit.

Shërbimi për akses në tregjet e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur ndryshon dukshëm nga procedurat standarde dhe do të digjitalizohet plotësisht. Shërbimi nuk është ende funksional, pjesërisht për shkak se sistemi informativ i Ministrisë së Brendshme nuk është i integruar me ministritë dhe agjencitë e tjera. Duhet të kryhen testime dhe verifikime të plota për të siguruar funksionim të qetë pa probleme të sistemit përpara se shërbimi të jetë i disponueshëm për publikun. Marrëveshjet dhe draft protokollin në kuadër të iniciativës Ballkani i Hapur nuk specifikojnë se si palët nga Maqedonia e Veriut do të verifikojnë informacionin e paraqitur nga aplikantët, në lidhje me kontrollet e historisë kriminale, si dhe verifikimin e arsimit, kualifikimeve profesionale dhe të tjera personale. aspektet për të cilat mund të jenë vendimtare marrëveshjet ndërkombëtare të nënshkruara në kuadër të procesit të Berlinit.

Ministria e Punëve të Brendshme do të ketë ngarkesën më të madhe të punës për lëshimin e "aksesit në tregun e punës" dhe mund të kërkojë kompjuterë të rinj me lidhje interneti dhe privilegje të menaxhimit të sistemit për njësitë operacionale rajonale, në varësi të interesit për këtë shërbim.

Serbia

Sa i përket kuadrit ligjor, kjo marrëveshje konsiderohet si lex specialis, që do të thotë se zbatohet ekskluzivisht për çështjet e renditura në tekst, ndërsa legjislacioni kombëtar zbatohet për çdo gjë tjetër. Kuvendi Kombëtar i Republikës së Serbisë e ratifikoi duke i dhënë fuqinë e ligjit. Prandaj, nuk ka nevojë për ndryshimin e ligjeve dhe akteve nënligjore në Serbi. Vetëm Serbia dhe Shqipëria kanë mbetur për të lidhur një marrëveshje për sigurimet shoqërore.

Kur bëhet fjalë për pjesën procedurale të zbatimit të kësaj Marrëveshjeje në Serbi, meqenëse institucionet kryesore qeveritare kanë qenë të gatshme për të për më shumë se një vit, kufizimi kryesor i përgjithshëm është mungesa e vullnetit politik nga "lart" për të finalizuar gjithë procesin.

Për sa i përket personelit, ndonëse Shërbimi Kombëtar i Punësimit nuk duket të ketë mungesë të fuqisë punëtore, është vlerësimi ynë se Ministrisë së Brendshme do t'i duhet një rritje e ndjeshme e stafit për të ndjekur me efektivitet procedurat e përcaktuara në Marrëveshje. Gjithashtu, meqenëse

Komiteti i Përbashkët nuk është krijuar ende, të paktën pesë përfaqësues nga institucionet kyçe të ngarkuara për aksesin e lirë në tregun e punës (Ministria e Brendshme, Shërbimi Kombëtar i Punësimit, Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe e-Qeveria dhe Ministria e Punës).

Sa u përket pajisjeve, Shërbimi Kombëtar i Punësimit nuk parashikon asnjë boshllëk nga ana e tyre, pasi Ministria e Brendshme do të bëjë pjesën më të madhe të punës. Sa i përket Ministrisë së Brendshme, ajo do të duhet të përmirësojë pajisjet e tyre, për shembull, zhvillimin e softuerit për komunikim të shpejtë dhe të lehtë dhe shkëmbim të të dhënave me institucionet e tjera kyçe (Shërbimi Kombëtar i Punësimit, Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe e-Qeveria).

Komente shtese

Shqipëria

Nuk ka informacione në dispozicion.

Bosnja dhe Hercegovina

Sistemi tejet i decentralizuar në BH, që përfshin nivele të ndryshme qeverisjeje, do të kërkojë marrëveshje saktësisht se si BH do të koordinojë dhe menaxhojë zbatimin e kësaj marrëveshjeje. Për shembull, a do të menaxhojë platforma online e BH nga një vend apo nga të dy entitetet dhe distrikti Brčko?

Kosova

Aktualisht, pasi Marrëveshja nuk është ratifikuar, sfidat e Kosovës përfshijnë mospërputhjen me legjislacionin përkatës me ligjin e BE-së për çështjet që kanë të bëjnë me zbatimin e Marrëveshjes. Kosova ka procedura komplekse administrative për hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve të vendeve të tjera të Ballkanit Perëndimor, si dhe barriera për qasje të barabartë të qytetarëve të vendeve të tjera të Ballkanit Perëndimor në tregun e punës.

Mali i Zi

Mund të jetë shumë e vështirë të përshtatet legjislacioni kombëtar me Marrëveshjen, por edhe anasjelltas, të paktën në rastin e Malit të Zi, për shkak të procesit të integritimit në BE.

Maqedonia e Veriut

Nuk ka informacione në dispozicion.

Serbia

Një koment i përgjithshëm në lidhje me procesin e hulumtimit për këtë raport: disa institucione qeveritare në Serbi, si Ministria e Brendshme, Ministria e Punës dhe Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe e-Qeveria, ishin mjaft të paqarta kur ishte fjala për ofrimin e informacionit në lidhje me zbatimin e marrëveshjeve në kuadër të nismës Ballkani i Hapur.

Ndryshimi i legjislacionit dhe burimet e nevojshme

Shqipëria

TABELA 2: NDRYSHIMET E NEVOJSHME NË LEGJISLACION		
Legjistacioni / dispozitat nënligjore	Kërkohet ndryshim (për çfarë bëhet fjalë)	Sqarim
Ligji për të huajt, i cili rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e të huajve në Republikën e Shqipërisë	Të ndryshohet ligji për të huajt për të përfshirë një kategori të caktuar lejesh kushtuar numrit të identifikimit të Ballkanit të Hapur (dhe të drejtave që rrjedhin prej tij) dhe të futen protokollat e shkëmbimit të të dhënave me palët kontraktuese.	Shqipëria kaloi në shërbimet e internetit në vitin 2023, që do të thotë se gjysma e punës është kryer. Për të garantuar zbatimin e Marrëveshjes, në listën e lejeve të lëshuara në Shqipëri, shtimi i numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur do të lehtësojë ngarkesën për qytetarët e BP që jetojnë dhe punojnë në Shqipëri.
Të ndryshohen aktet ligjore dhe nënligjore që rregullojnë marrëdhëniet e punës në Republikën e Shqipërisë, duke përfshirë sigurimet shëndetësore, garancitë sociale, tatimin mbi të ardhurat (dhe çdo akt tjetër të lidhur).	Për të rregulluar çështjet lidhur me pagesën, njohjen dhe vlefshmërinë e sigurimeve shëndetësore, garancitë sociale (dhe llogaritjen e viteve të përvojës për qëllime të moshës së pensionit) dhe tatimin mbi të ardhurat për qytetarët e Republikës së Serbisë me numrin e identifikimit për Open Ballkanasit që punojnë dhe jetojnë në Shqipëri.	Qytetarët që jetojnë dhe punojnë në Shqipëri duhet të kenë akses në shërbimet shëndetësore dhe sociale dhe të jenë subjekt i taksave. Për më tepër, përvoja e punës në secilën palë kontraktuese duhet të jetë e vlefshme për llogaritjen e moshës së daljes në pension.

TABELA 3: PROCEDURAT E KËRKUARA, PERSONEL, PAJISJE		
Legjistacioni / dispozitat nënligjore	Procedura(t) e nevojshme)* Personeli i nevojshëm ** Pajisja e nevojshme *** (shënimi në fushën më poshtë si duhet për secilën legjislacioni / dispozitat nënligjore)	SQARIM (Jepni sqarimin e duhur në fushën më poshtë.)
Ligji për të huajt, i cili rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e të huajve në Republikën e Shqipërisë	* Të futet një numër identifikimi për Ballkanin e Hapur dhe një procedurë për marrjen e tij në e-Albania dhe të përfshihen zyrat e Aleat në prodhimin e kartave fizike	Shqipëria ofron shërbime online, gjë që shmang praninë fizike në momentin e aplikimit. Pas lëshimit të numrit të identifikimit të Ballkanit të Hapur, zyrat e ALEAT

	(ku qytetarët shqiptarë marrin karta identiteti dhe pasaporta biometrike). **Të punësojë personelin e nevojshëm për të mbështetur monitorimin e kërkesave (aplikimeve). ***Nuk kërkohet pajisje speciale.	ofrojnë kartën fizike (infrastruktura është e vendosur për kartat e identitetit dhe pasaportat shqiptare). Duke qenë se Shqipëria ka një infrastrukturë të krijuar, shtimi i një shërbimi të ri nuk kërkon investime të reja dhe punësimin e shumë punonjësve.
Kuadri rregullator për tregun e punës, duke përfshirë sigurimet shëndetësore, garancitë sociale dhe tatimet.	* Të rishikohen procedurat ekzistuese për pagesën e sigurimit shëndetësor për mbajtësit e numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur; *Të rishikohen procedurat ekzistuese për pagesën e sigurimeve shoqërore për mbajtësit e numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur; * Të rishikohen procedurat ekzistuese për taksimin e të ardhurave të fituara nga mbajtësit e numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur të të huajt; **Nuk kërkohet staf shtesë për sigurimet shëndetësore, sigurimet shoqërore dhe taksat. ***Nuk kërkohet asnjë investim i ri në teknologji: sigurime shëndetësore, garanci sociale dhe taksa. Ndryshimet ndodhin brenda teknologjisë dhe infrastrukturës së vendosur.	Mbjatësit e ID-së të Ballkanit të Hapur duhet t'u jepet akses në shërbimet shëndetësore, sociale dhe tatimore pa ndonjë kërkesë (aplikacion) ose procedurë tjetër që duhet ndjekur ose plotësuar.

Bosnja dhe Hercegovina

TABELA 2: NDRYSHIMET E NEVOJSHME NË LEGJISLACION		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Ndryshimi i nevojshëm (për çfarë bëhet fjalë)	Sqarim
Ligji për Lëvizjen dhe Qëndrimin e të Huajve dhe Azilin e BH (dhe aktet nënligjore të tij)	Të zbatohen ndryshime që do të mundësojnë ekzistencën/njohjen e një numri identifikimi për Ballkanin e Hapur, si dhe ngritjen e një platforme online për regjistrimin e shtetasve të palëve kontraktuese.	Aktualisht, punëdhënësit aplikojnë për leje pune për të gjithë të huajt, pa të cilat të huajt nuk mund të punojnë.
Ligjet për punësimin e të huajve (dy subjekte dhe rrethi Brçko) (dhe aktet nënligjore të tyre)	Të zbatohen ndryshime që do të krijojnë përjashtime për qytetarët e palëve kontraktuese që kanë një numër identifikimi për Ballkanin e Hapur.	Aktualisht, punëdhënësit aplikojnë për leje pune për të gjithë të huajt, pa të cilat të huajt nuk mund të punojnë.
Ligjet për sigurimet shoqërore, shëndetësore dhe pensionale për dy subjekte (dhe rrethin Brçko)	Të zbatohen ndryshime që do të krijojnë përjashtime për qytetarët e palëve kontraktuese që kanë një numër identifikimi për Ballkanin e Hapur.	Aktualisht vetëm të huajt me leje pune kanë akses në sigurimet shoqërore, shëndetësore dhe pensionale.

TABELA 3: PROCEDURAT E KËRKUARA, PERSONEL, PAJISJE		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Procedura(t) e nevojshme* Stafi i nevojshëm** Pajisjet e nevojshme*** (shënoni në fushën e mëposhtme të përshtatshme për çdo legjislacion / dispozitat nënligjore)	Sqarim (specifikoni sqarimin e duhur në fushën më poshtë)

Ligji për Lëvizjen dhe Qëndrimin e të Huajve dhe Azilin e BH (dhe aktet nënligjore të tij)	*Vendosja e numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur **Nuk kërkohet staf shtesë ***Futja e dokumenteve që do të shërbenin si konfirmim i një numri identifikimi për Ballkanin e Hapur	Aktualisht, sistemi i BH nuk njihet asnjë përjashtim për ndonjë grup specifik të huajsh. Do të nevojiten ndryshime ligjore për të zbatuar numrin e identifikimit për Ballkanin e Hapur.
Ligjet për punësimin e të huajve (dy subjekte dhe rrethi Brçko) (dhe aktet nënligjore të tyre)	*Prezantimi i platformës së regjistrimit online **Kërkohet staf shtesë për të drejtuar dhe mirëmbajtur platformën online ***Zgjidhja e teknologjisë së informacionit për platformën e internetit, si dhe ndryshimet që mundësojnë numrin për Ballkanin e Hapur.	Në rast se platforma online menaxhohet në nivel subjekti dhe qarku Brçko, do të nevojiten ndryshime ligjore, si dhe zgjidhje personeli dhe zgjidhje të teknologjisë së informacionit për zhvillimin dhe mirëmbajtjen e platformës online dhe numrit për Ballkanin e Hapur.
Ligjet për sigurimet shoqërore, shëndetësore dhe pensionale për dy subjekte (dhe rrethin Brçko)	*Pranimi i njohjes së numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur **Nuk kërkohet staf shtesë ***Ndryshimet minimale të teknologjisë së informacionit për të lejuar qytetarët me një numër ID të Ballkanit të Hapur që të gëzojnë të drejtat.	Aktualisht vetëm të huajt me leje pune kanë akses në sigurimet shoqërore, shëndetësore dhe pensionale. Ndryshimet do të duhet të ndodhin në mënyrë që ata që kanë një numër Open Balkan të mund të gëzojnë të njëjtën gjë.

Kosova

TABELA 2: NDRYSHIMET E NEVOJSHME NË LEGJISLACION		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Ndryshimi i nevojshëm (për çfarë bëhet fjalë)	Sqarim
Ligji Nr. 04/L-219 për të huajt	<p>Të rregullohen të gjitha aspektet që kanë të bëjnë me hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të BP në një kapitull të Ligjit për të Huajt.</p> <p>Të zgjatet në dy vjet kohëzgjatja e lejeve të qëndrimit të përkohshëm për të huajt nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor që aplikojnë për punësim në vend, me mundësi vazhdimi të mëtejshëm.</p> <p>Të shtohet një dispozitë kalimtare në dispozitën e miratimit të një akti të posaçëm nënligjor (rregullore ose urdhri administrativ) i cili rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të BP.</p>	<p>Në përgjithësi, ndryshimet e propozuara duket se përafrojnë legjislacionin e Kosovës me direktivat dhe rregulloret e BE-së, duke demonstruar një përkushtim për përmirësimin e standardeve ndërkombëtare. Qartësia në përcaktimin e kategorive të ndryshme të të huajve dhe vendosja e kushteve dhe kërkesave për lejet e hyrjes dhe qëndrimit janë aspekte pozitive të këtyre ndryshimeve. Gjithashtu, përjashtimet për bashkimin familjar dhe zgjatjen e lejeve për studentët e diplomuar dhe studiuesit shkencorë tregojnë se grupe të veçanta merren parasysh dhe mbështetet integrimi i tyre në shoqëri.</p> <p>Ligji aktual rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e të gjithë të huajve në të njëjtën mënyrë dhe me dispozita të ndryshme. Ai përmban disa përjashtime për punëtorët nga vendet anëtare të BE-së (si një detyrim që rrjedh nga Marrëveshja e Stabilizim Asociimit (MSA), por nuk përmban dispozita të veçanta që rregullojnë hyrjen, qëndrimin dhe punën e të huajve nga</p>

		<p>vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor për qëllime punësimi, tregun e punës në vend.</p> <p>Sipas ligjit aktual, kohëzgjatja e lejes së përkohshme të qëndrimit është zakonisht një vit, për të gjithë të huajt që aplikojnë për një leje të tillë për qëllime punësimi në tregun e punës në vend.</p> <p>Ligji aktual nuk parasheh mundësinë e rregullimit të aspekteve procedurale në mënyrë të harmonizuar dhe më efektive përmes legjislacionit të veçantë zbatues.</p>
NJË AKT I RI NËNLIGJOR	Përgatitja dhe miratimi i një akti nënligjor (rregullator ose urdhër administrativ) që rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të BP.	Duke qenë se dispozitat e Ligjit për të Huajt që rregullojnë aspektet procedurale janë shumë të përgjithshme, të gjata, të ndryshme dhe shpeshherë të paqarta, lind nevoja që të miratohet një rregullore apo një urdhër administrativ që do të rregullojë vetëm hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga të tjerët. vendet e Ballkanit Perëndimor.

TABELA 3: PROCEDURAT E KËRKUARA, PERSONEL, PAJISJE		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Procedura(t) e nevojshme* Stafi i nevojshëm** Pajisjet e nevojshme*** (shënimi në fushën e mëposhtme të përshtatshme për çdo legjislacion / dispozitat nënligjore)	Sqarim (specifikoni sqarimin e duhur në fushën më poshtë)
Ligji Nr. 04/L-219 për të huajt	Ligji mund të përfitojë nga procedura më efektive për dhënie e lejeve dhe punësimin e shtetasve të huaj në Republikën e Kosovës	Kjo mund të arrihet duke specifikuar procedura të qarta dhe efektive për aplikimin
	Sigurimi i trajnimit adekuat të stafit dhe ngritja e kapaciteteve për të siguruar zbatimin e ligjit	Do të ishte e dobishme të sigurohet që autoritetet përkatëse dhe personeli përgjegjës për lëshimin e lejeve të punës të marrin trajnim adekuat dhe ngritjen e kapaciteteve. Kjo do t'u mundësojë atyre të kuptojnë dhe zbatojnë në mënyrë efektive dispozitat e ligjit
	Në të njëjtën kohë, ekziston nevoja për përmirësimin e infrastrukturës për teknologjinë e informacionit dhe komunikimit, si ofrimi i një lidhjeje të besueshme në internet, hardueri (kompjuterë, serverë) dhe aplikacioni softuer që përshtatet me kërkesat specifike të proceseve të aksesit deri tek Tregu i punës.	Krijimi i mekanizmave të shkëmbimit të të dhënave, duke përfshirë zhvillimin e protokolleve dhe sistemit për të lehtësuar shkëmbimin e pandërprerë të informacionit.

Mali i Zi

TABELA 2: NDRYSHIMET E NEVOJSHME NË LEGJISLACION		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Ndryshimi i nevojshëm (për çfarë bëhet fjalë)	Sqarim
Ligji për të huajt	Do të jetë e nevojshme të miratohen disa akte të veçanta ose të ndryshohet ligji me të cilin vendet e BP do të vendosen në një regjim të veçantë dhe do të përjashtohen nga vendet e tjera, kur bëhet fjalë për rregullimin e punësimit.	Ligji për të huajt rregullon statusin e të huajve dhe sqaron se çfarë duhet të bëjnë nëse duan të punojnë në Mal të Zi. Në fakt duhet të kërkojnë leje qëndrimi dhe pune. Kjo procedurë është e njëjtë për të gjithë të huajt. Në rastin e një marrëveshjeje brenda kuadrit të nismës Ballkani i Hapur, do të ishte e nevojshme të bëhen disa përjashtime për disa vende për respektimin e kornizës legjislative.
Rregullore për kriteret dhe procedurën e përcaktimit të numrit vjetor të lejeve të përkohshme të qëndrimit dhe punës për të huajt	Ky akt nënligjor domosdoshmërisht do të ndryshohet në të njëjtën mënyrë si Ligji bazë për të Huajt. Kuota vjetore për vendet nga nisma e Ballkanit të Hapur duhet të përjashtohet	Rregullorja parashikon kriteret për përcaktimin e numrit të punëtorëve të huaj, si dhe të fushës së veprimtarisë ku ata mund të punësohen. Pra, në rastin e një Marrëveshjeje në kuadër të nismës Ballkani i Hapur, kriteret për vendet e nismës Ballkani i Hapur duhet të jenë të ndryshme nga të tjerat.
Vendim për përcaktimin e numrit vjetor të lejeve të përkohshme të qëndrimit dhe punës për të huajt	Duhet të jetë në përputhje me Ligjin për të Huajt dhe Rregulloren për kriteret dhe procedurën për përcaktimin e numrit vjetor të lejeve për qëndrim dhe punë të përkohshme për të huajt.	Një përjashtim duhet të bëhet në Ligj dhe Rregullore. Në atë rast, nuk ka nevojë për një vendim për vendet e iniciativës për Ballkanin e Hapur.
Rregullore për format, kushtet më të afërta dhe mënyrën e dhënies së lejes së përkohshme të qëndrimit dhe lejeve të përkohshme të qëndrimit dhe punës	Duhet të jetë në përputhje me Ligjin për të Huajt dhe Rregulloren për kriteret dhe procedurën për përcaktimin e numrit vjetor të lejeve për qëndrim dhe punë të përkohshme për të huajt.	Një përjashtim duhet të bëhet në Ligj dhe Rregullore. Në atë rast, Rregullorja nuk do të jetë e zbatueshme për vendet e nismës Ballkani i Hapur.
Ligji i Punës	I huaji me leje qëndrimi dhe pune ka të njëjtat të drejta dhe detyrime si punonjësi i shtëpisë. Kjo normë duhet të ndryshohet me përjashtim të vendeve të nismës Ballkani i Hapur.	Një përjashtim duhet të bëhet për vendet nga nisma e Ballkanit të Hapur.

TABELA 3: PROCEDURAT E KËRKUARA, PERSONEL, PAJISJE		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Procedura(t) e nevojshme* Stafi i nevojshëm** Pajisjet e nevojshme*** (shënoni në fushën e mëposhtme të përshtatshme për çdo legjislacion / dispozitat nënligjore)	Sqarim (specifikoni sqarimin e duhur në fushën më poshtë)
Ligji për të huajt	Natyrisht, duhet të vendosen procedura të reja, përmes rregulloreve dhe procedurave të caktuara operative, me ndryshimet e mëparshme të kornizës ligjore (ligjet dhe aktet nënligjore).	Me ndryshimin e legjislacionit, në mënyrë të tillë që vendet e Ballkanit Perëndimor të përjashtohen nga të tjerët në ndryshimin e ligjit për të huajt dhe akteve nënligjore të këtij ligji dhe krijimin hipotetik të një platforme të teknologjisë së informacionit për një "Numër identifikimi të Ballkanit të Mbyllur", ndoshta

		do të duhej të ishte siguruar staf shtesë për miratimin e aplikacioneve dhe caktimin e numrave. Në të njëjtën kohë, në secilën prej komunave, në këto vende duhet të punojë ndoshta të paktën një punonjës shtesë, të cilit duhet t'i sigurohen kushtet e nevojshme të punës (kompjuter, internet, karrige etj.)
Ligji i punës	Nëse supozohet se është krijuar një sistem i teknologjisë së informacionit për "Numrin identifikues të Ballkanit të Hapur" (parakusht), atëherë në pjesën e akteve ligjore dhe nënligjore që dalin nga ky ligj, do të jetë e nevojshme të punësohen punonjës të rinj për të punuar në këto detyrat e numrave identifikues, për secilën nga bashkitë në përputhje me 1 të paktën. Kjo ndoshta kërkon pajisje të reja kompjuterike për secilin nga punonjësit e rinj, por edhe pajisje për vendin e punës (tavolinë, karrige...)	Duke qenë se punëtorët e huaj me këtë ligj tashmë marrin të njëjtat të drejta dhe detyrime si punëtorët vendas, nuk duhet të pritet që të ketë punësime shtesë të kapaciteteve administrative.

Maqedonia e Veriut

TABELA 2: NDRYSHIMET E NEVOJSHME NË LEGJISLACION		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Ndryshimi i nevojshëm (për çfarë bëhet fjalë)	Sqarim
<p>Protokolli i Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor</p> <p>Protokolli i Marrëveshjes për Ndërlidhjen e Skemave për Identifikimin Elektronik të Qytetarëve nga Ballkani Perëndimor</p>	<p>Projekt-protokolli për zbatimin e Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor dhe draft-protokolli i Marrëveshjes për ndërlidhjen e skemave të identifikimit elektronik për qytetarët e Ballkanit Perëndimor duhet të shqyrtohen publikisht, të rishikohen ku të zbatueshme për t'u miratuar në përputhje me rrethanat më vonë.</p>	<p>Projekt -protokolli i Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor, siç shihet nga draft teksti, përcakton në mënyrë plotësuese procedurën për miratimin e një kërkesë. Projekt-protokolli i Marrëveshjes për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve nga Ballkani Perëndimor për infrastrukturën e specifikimeve teknike për zbatimin e marrëveshjes.</p> <p>Protokollet e të dyja marrëveshjeve mund të kenë nevojë të harmonizohen me legjislacionin e brendshëm për sa i përket procedurave të aplikimit, rishikimit dhe miratimit me një grup më të gjerë ligjesh për të specifikuar më tej të drejtat dhe detyrimet e qytetarëve të vendeve dërguese (Shqipëri dhe Serbi), si dhe kombëtare. institucionet e Maqedonisë së Veriut, duke përfshirë të drejtat dhe detyrimet e organeve të sapokrijuara, veçanërisht Komitetit të Përbashkët dhe Grupeve të Përbashkëta Punuese për zbatimin e marrëveshjeve, duke marrë parasysh rendin juridik të Maqedonisë së Veriut.</p> <p>Në këtë drejtim, të dy protokollet duhet t'i prezantohen publikut të gjerë përpara se të miratohen. Kjo do të mundësojë të dhëna nga publiku ekspert dhe praktikuesit</p>

		në terren, në mënyrë që çdo konflikt dhe boshllëk me legjislacionin ekzistues dhe çështjet e mundshme të mund të zgjidhet përpara miratimit dhe zbatimit të Protokollit.
Rregullorja e Punës së Komitetit të Përbashkët	Komitet i përbashkët i parashikuar në Marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor, e më pas të ketë rregulloren e saj.	Duhet të krijohet një komitet i përbashkët i ngarkuar për organizimin, koordinimin dhe kontrollin e aktiviteteve në lidhje me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje, me të paktën pesë përfaqësues nga secila Palë Kontraktuese dhe, nëse është e nevojshme, të miratojë rregullat e saj të procedurës.
Akt nënligjor për procedurën e zbatimit të Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor dhe Marrëveshjes për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve të Ballkanit Perëndimor	Duhet të miratohet akt nënligjor për procedurën e zbatimit të Marrëveshjes për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor dhe Marrëveshjes për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve nga Ballkani Perëndimor.	Duke pasur parasysh se procedura për aplikimin, shqyrtimin dhe dhënien e aksesit në tregjet e punës është ndryshuar nga marrëveshjet në kuadër të nismës Ballkani i Hapur, në lidhje me procedurat e rregullta ekzistuese, duhet të hartohet dhe miratohet një akt nënligjor për të përcaktuar procedurën, të drejtat dhe detyrimet e institucioneve të Maqedonisë së Veriut në lidhje me zbatimin e këtyre marrëveshjeve në kuadër të nismës Ballkani i Hapur. Një akt i tillë nënligjor do të mundësojë sqarim për institucionet që janë përgjegjëse për zbatimin e marrëveshjeve në kuadër të nismës Ballkani i Hapur gjatë gjithë procesit dhe do të rrisë përgjegjësinë e institucioneve
Rregullore për të huajt për shtetasit e vendeve të nismës Ballkani i Hapur	Është e nevojshme të hartohet një rregullore për të huajt që vijnë nga vendet dërguese (në rastin e Maqedonisë së Veriut, këta janë shtetasit e Shqipërisë dhe Serbisë).	Duhet të hartohet një rregullore që do të përcaktojë ndërveprimin ndërmjet marrëveshjeve në kuadër të nismës Ballkani i Hapur dhe legjislacionit kombëtar ekzistues për hyrjen, qëndrimin dhe punën në vendet pritëse (në këtë rast Maqedonia e Veriut). Ky rregullore duhet të japë udhëzime për procedurat e paraqitjes së kërkesave dhe ankesave, për të drejtat dhe detyrimet e qytetarëve të interesuar dhe për të drejtat dhe detyrimet e institucioneve përkatëse vendase dhe të huaja. Gjuha që kuptohet lehtësisht duhet të merret parasysh për këtë rregullore.
Marrëveshje(t) ndërkombëtare për njohjen reciproke të kualifikimeve nga arsimit i mesëm dhe i lartë dhe kualifikimet profesionale	Zbatimi i marrëveshjeve përkatëse në këtë fushë, veçanërisht për njohjen e kualifikimeve të arsimit të lartë, njohjen e kualifikimeve profesionale për doktorët e mjekësisë, dentistët dhe arkitektët, të nënshkruara në kuadër të procesit të Berlinit.	Në rast se protokollet e marrëveshjeve në kuadër të nismës së Ballkanit të Hapur nuk përcaktojnë se si do të konfirmohet kualifikimi profesional i shtetasve të vendeve të tjera, siç është rasti siç shihet në projekt-protokollet, marrëveshjet e zbatuara në kuadër të kuadri i procesit të Berlinit mund të jetë i një rëndësie vendimtare në lehtësimin e konfirmimit të kualifikimit profesional të aplikantëve. Gjithashtu, duhet të rregullohet edhe verifikimi i aplikantëve me diplomë të shkollës së mesme.

TABELA 3: PROCEDURAT E KËRKUARA, PERSONEL, PAJISJE		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Procedura(t) e nevojshme* Stafi i nevojshëm** Pajisjet e nevojshme***	Sqarim (specifikoni sqarimin e duhur në fushën më poshtë)
Marrëveshja për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor	<p>*Aktivizimi i shërbimit Akses në tregun e punës"</p> <p>*Verifikimi i të shkuarës kriminale dhe kualifikimi profesional i aplikantëve</p> <p>**Anëtarët e Komitetit të Përbashkët **anëtarë të Grupit të Përbashkët të Punës për Protokollin për Zbatimin e Marrëveshjes për Tregun e Punës **staf shtesë dhe trajnime për administratën shtetërore</p>	<p>*Shërbimi "Akses në tregun e punës" nuk është i disponueshëm për përdoruesit. Ky shërbim fillimisht duhet të testohet dhe pasi të konfirmohet se funksionon siç duhet, duhet të jetë i disponueshëm për publikun.</p> <p>*Në përputhje me draft tekstin e protokollit të Marrëveshjes, aplikantët do të paraqesin personalisht të dhëna personale dhe të tjera si pjesë e aplikacionit, duke përfshirë informacione për të kaluarën e tyre (jo) kriminale. Është e nevojshme të specifikohet se si institucionet do ta kontrollojnë këtë informacion.</p> <p>**Anëtarët e Komitetit të Përbashkët duhet të emërohen, në përputhje me Marrëveshjen, dhe anëtarët e Grupit të Përbashkët të Punës, në përputhje me draft tekstin e protokollit. Mund të kërkohet personel shtesë i trajnuar për zbatimin e kontratës nëse numri i aplikimeve është i lartë.</p>
Marrëveshja për ndërlidhjen e skemave për identifikimin elektronik të qytetarëve nga Ballkani Perëndimor	<p>**Ngritja e një grupi të përbashkët pune **anëtarë të Grupit të Përbashkët Punues për Protokollin për Zbatimin e Marrëveshjes për Identifikimin Elektronik **staf shtesë dhe trajnime në administratën shtetërore</p> <p>*** Federata e Qarqeve Elektronike ***Pajisje të reja për teknologjinë e informacionit</p>	<p>**Anëtarët e Komitetit të Përbashkët, duhet të caktohen në përputhje me Marrëveshjen dhe anëtarët e Grupit të Përbashkët të Punës, në përputhje me draft tekstin e protokollit. Mund të kërkohet personel shtesë i trajnuar për zbatimin e kontratës nëse ka një numër të madh kërkesash.</p> <p>*** Sistemi informativ i Ministrisë së Punëve të Brendshme duhet të integrohet me atë të Ministrisë së Shoqërisë së Informacionit dhe Medias. *** Meqenëse Ministria e Brendshme do të ndërmarrë vëllimin më të madh të punës për të siguruar "qasjen në tregun e punës", ministrisë mund t'i nevojiten kompjuterë të rinj me lidhje interneti dhe privilegje të menaxhimit të sistemit për njësitë operationale rajonale.</p>

Serbia

TABELA 2: NDRYSHIMET E NEVOJSHME NË LEGJISLACION		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Ndryshimi i nevojshëm (për çfarë bëhet fjalë)	Sqarim
Ligji për konfirmimin e Marrëveshjes së Sigurimeve Shoqërore ndërmjet Qeverisë së Republikës së Serbisë dhe Qeverisë së Republikës së Shqipërisë	Së pari Serbia duhet të lidhë këtë Marrëveshje me Shqipërinë dhe Kuvendi Kombëtar i Republikës së Serbisë ta ratifikojë për t'u bërë pjesë e legjislacionit serb.	Ndërsa Marrëveshja për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Republikën e Serbisë parashikon lidhjen e marrëveshjeve të sigurimeve shoqërore ndërmjet palëve kontraktuese, Serbia aktualisht nuk ka një marrëveshje me Shqipërinë. Kjo masë duhet të merret për të zgjidhur të gjitha çështjet teknike, siç janë llogaritjet e pensioneve për punëtorët shqiptarë në Serbi dhe <i>anasjelltas</i> .

TABELA 3: PROCEDURAT E KËRKUARA, PERSONEL, PAJISJE		
Legjislacioni / dispozitat nënligjore	Procedura(t) e nevojshme* Stafi i nevojshëm** Pajisjet e nevojshme*** (shënoni në fushën e mëposhtme të përshtatshme për çdo legjislacion / dispozitat nënligjore)	Sqarim (specifikoni sqarimin e duhur në fushën më poshtë)
Ligji për konfirmimin e Marrëveshjes për kushtet për aksesin qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor	*Të krijohet një Komitet i Përbashkët me të paktën 5 përfaqësues nga institucionet përkatëse (Shërbimi Kombëtar i Punësimit, Ministria e Brendshme, Ministria e Punës, Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe Qeverisja elektronike) Të miratohen protokolle shtesë për të përcaktuar procedura më specifike. ** Shërbimi Kombëtar i Punësimit nuk ka nevojë për staf të ri në lidhje me nismën e Ballkanit të Hapur, ndërsa Ministrisë së Brendshme do t'i duhet më shumë staf për të marrë, shqyrtuar dhe miratuar kërkesat për akses të lirë në tregun e punës *** Shërbimi Kombëtar i Punësimit nuk ka nevojë për pajisje të reja, ndërsa Ministria e Brendshme ka të ngjarë të ketë nevojë për përmirësime dhe blerje të vogla të IT.	Marrëveshja parashikonte krijimin e një Komiteti të Përbashkët i cili ende nuk është zbatuar. Përveç kësaj, nuk është e sigurt se cili institucion do të jetë përgjegjës për trajtimin e “dokumentacionit të munguar” dhe informimin e punëtorëve potencial nga Maqedonia e Veriut dhe Shqipëria për këtë qëllim. Për sa i përket personelit, duke qenë se Ministria e Brendshme do të ishte institucioni kryesor përgjegjës për aksesin e lirë në tregun e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur, dhe duke marrë parasysh mungesën e përgjithshme të stafit, vlerësojmë se do të kenë nevojë për më shumë fuqi punëtoresh, ndoshta edhe sektorë të rinj dhe sistematizimi. Në të njëjtën kohë, Ministria e Brendshme do të duhet të përmirësojë pajisjet e saj, për shembull, të zhvillojë softuer për komunikim të shpejtë dhe të lehtë dhe shkëmbim të të dhënave me institucionet e tjera kyçe (Shërbimi Kombëtar i Punësimit, Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe Qeverisja elektronike).

Legjislacioni dhe aktet nënligjore në lidhje me njohjen reciproke të diplomave dhe gradave shkencore të lëshuara nga institucionet e arsimit të lartë dhe institucionet e tjera të autorizuara

Shqipëria

Teksti: Në Shqipëri, njohja dhe njehsimi i certifikatave dhe diplomave të huaja të lëshuara nga institucionet e huaja të arsimit të lartë (që i përkasin niveleve 5 deri në 8 të Kuadrit Shqiptar të Kualifikimeve) u referohen kualifikimeve nga nivelet 5 - 8 të Kornizës Shqiptare të Kualifikimeve, përfshijnë diploma profesionale, bachelor, master dhe specializime afatgjata, si dhe doktoraturë/doktoratë dhe tituj akademikë/AT (profesor dhe profesor i asociuar). Qendra e Shërbimeve Arsimore (QSHA) është përgjegjëse për njohjen dhe njehsimin e diplomave profesionale, bachelor, master dhe specializime afatgjata. Ministria e Arsimit dhe Sportit njeh dhe unifikon nivelin 8 – doktoraturë/doktoraturë, diploma dhe tituj akademikë (profesor, profesor i asociuar).

Legjislacioni: Ligji nr. 9741, datë 21.05.2021, “Për arsimin e lartë në Republikën e Shqipërisë” me ndryshime dhe shtesa. Udhëzim i Ministrit të Arsimit dhe Shkencës nr. 41, datë 08.12.2009 "Për kriteret dhe procedurat e njohjes në Republikën e Shqipërisë të diplomave dhe certifikatave të lëshuara nga institucionet e arsimit të lartë të huaj" me ndryshimet dhe shtesat; Dekret i Ministrit të Arsimit dhe Shkencës nr. 375, datë 13.11.2009 “Për krijimin e një komisioni dhe sekretariati teknik për njohjen e diplomave dhe certifikatave të marra nga institucionet e arsimit të lartë për të huajt” me ndryshimet dhe shtesat.

Aktet nënligjore: Pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Bashkëpunimit në Ballkanin Perëndimor në fushën e njohjes reciproke të diplomave dhe gradave shkencore, të lëshuara nga institucionet e arsimit të lartë dhe institucionet e tjera të autorizuara, Udhëzimi i Ministrit të Arsimit dhe Sportit nr. 21, datë 15.10.2021 "Për kriteret dhe procedurat e njohjes në Republikën e Shqipërisë të diplomave, certifikatave, gradave shkencore dhe titujve akademikë, të lëshuara nga institucionet e arsimit të lartë të huaj dhe institucione të tjera të autorizuara" me Udhëzim të Ministrit të Arsimit dhe Sportit nr.18. e datës 07/08/2022.

Procedura: Aplikimi për njohjen dhe unifikimin e kualifikimeve për nivelet 5 deri në 8 të Kuadrit Shqiptar, Kuadrit Evropian të Kualifikimeve, si dhe titujve akademikë bëhet online nëpërmjet portalit e-Albania. Dokumentacioni i kërkuar mbështetës duhet të dorëzohet në format elektronik gjatë aplikimit online, në përputhje me përcaktimet e mëposhtme, si dhe të dërgohet brenda 5 (pesë) ditëve nga data e aplikimit online me postë të rregullt në adresën e Qendrës së Shërbimeve Arsimore. Procedura zgjat 45 ditë nga aplikimi, dhe çmimi është 2500 lekë (rreth 20 euro). Për një doktoraturë, kjo varet nga takimi i planifikuar i komisionit të vlerësimit (i cili mblidhet 9 herë në vit).

Bosnja dhe Hercegovina

Teksti: Njohja e diplomave dhe gradave shkencore të marra jashtë Bosnje dhe Hercegovinës për qëllime punësimi rregullohet dhe zbatohet në entitetin e Republikës Srpska, rrethi Brčko dhe në nivel kantonal (në dhjetë kantone individualisht). Në nivel shtetëror, ekziston një Qendër për Njohjen e Informacionit dhe Dokumenteve të BH, por ajo ofron mbështetje dhe ka një rol kornizë.

Legjislacioni: Entiteti Republika Srpska: Ligji për Arsimin e Lartë, i cili rregullon njohjen dhe nenet 109-111; Entiteti i federatës: Secili nga dhjetë kantonet ka legjislacionin e vet. Për shembull, Kantoni i Sarajevës ka një ligj për arsimin e lartë që rregullon njohjen në nenin 82. Distrikti Brčko: Ligji për Arsimin e Lartë.

Aktet nënligjore: Entiteti Republika Srpska: Rregullore për përbërjen dhe metodat e punës së Komisionit për informim dhe njohje të dokumenteve në fushën e arsimit të lartë; Entiteti i Federatës: secili nga dhjetë kantonet ka legjislacionin e vet të arsimit të lartë si dhe aktet e veta nënligjore. Për shembull, në Kantonin e Sarajevës, Universiteti i Sarajevës ka një Rregullore mbi Njohjen. Rrethi Brčko: Akt nënligjor i miratuar nga Departamenti i Arsimit të Lartë në rrethin Brčko.

Procedura: Në Republikën Srpska, diploma dhe grada shkencore të lëshuara nga Republika e Serbisë, në bazë të një marrëveshjeje dypalëshe, njihen pa asnjë procedurë shtesë. Ndryshe, në entin Republika Srpska, njohja bëhet në bazë të kërkesës së personit fizik në Komisionin për informim dhe njohje të dokumenteve në arsimin e lartë, ndërsa në subjektin e Federatës, bëhet nga institucionet e arsimit të lartë. dhe ministritë e arsimit të kantonit (në varësi të kantonit) dhe në rrethin e Brçkos e kryen Komisioni për njohjen e dokumenteve në arsimin e lartë. Procedura për ndryshimin e legjislacionit aktual për zbatimin e marrëveshjes për nismën e Ballkanit të Hapur do të kërkojë ndryshime në nivel entiteti në Republikën Srpska, në secilin prej dhjetë kantoneve, si dhe në rrethin Brčko.

Kosova

Teksti: Sistemi i arsimit të lartë në Kosovë* funksionon përmes universiteteve publike dhe institucioneve private të arsimit të lartë (kolegjet, institutet, shkollat profesionale për arsimin e lartë dhe akademitë). Vetëm institucionet e arsimit të lartë të akredituara mund të ofrojnë programe studimi që çojnë në një diplomë ose diplomë.

Legjislacioni: Arsimi i lartë në Kosovë* rregullohet me Ligjin për Arsimin e Lartë (Nr. 04/L-037), i miratuar në gusht 2011. Parlamenti i Kosovës miratoi Kornizën Kombëtare të Kualifikimeve të vendit në vitin 2008, një nga Kornizat e para Kombëtare të Kualifikimeve në rajon.

Aktet nënligjore: Që nga ligji i vitit 2008, Ministrat kanë miratuar një sërë rregulloresh për funksionalizimin e Kornizës Kombëtare të Kualifikimeve, që mbulojnë miratimin e standardeve, akreditimin e ofruesve, zbatimin e procedurave për njohjen e të mësuarit paraprak dhe funksione të tjera. Korniza Kombëtare e Kualifikimeve të Kosovës është një kornizë gjithëpërfshirëse për të mësuarit gjatë gjithë jetës, që mbulon kualifikimet nga të gjithë sektorët e arsimit, plus kualifikimet joformale. Ai përbëhet nga tetë nivele, të përcaktuara nga tre grupe identifikuesish dhe është zhvilluar në bashkëpunim të ngushtë me palët e interesuara. Kuadri menaxhohet nga një agjenci e dedikuar dhe autonome, Autoriteti Kombëtar

i Kualifikimeve (AKK), dhe mbështetet nga institucione të tjera publike përgjegjëse për nënsektorët e ndryshëm të arsimit, për shembull, arsimi i përgjithshëm, arsimi dhe trajnimi profesional dhe arsimi i lartë.

Procedura: Kosova dhe Serbia arritën një marrëveshje për njohjen reciproke të diplomave universitare më 2 korrik 2011. Në vitin 2021, Kosova dhe Shqipëria arritën një marrëveshje për njohjen e diplomave. Në vitin 2022, Kosova dhe Maqedonia e Veriut arritën një marrëveshje për njohjen e kualifikimeve profesionale të mjekëve dhe kualifikimeve të tjera për shërbime shëndetësore⁴. Megjithatë, praktika ka treguar se marrëveshjet në nivel politik shpesh nuk ndiqen gjatë zbatimit aktual nga administrata, për shkak të sfidave teknike dhe mungesës së udhëzimeve ligjore. Për Kosovën është me rëndësi vazhdimi i punës së Komisionit për verifikimin e diplomave universitare të marra në Universitetin e Mitrovicës së Veriut (menaxhimi i Serbisë); Komisioni ka ndërprerë punën më 31 dhjetor 2021.

Mali i Zi

Teksti: Kjo marrëveshje, në kuadër të nismës për Ballkanin e Hapur, ka të njëjtin synim me marrëveshjen e nënshkruar përmes procesit të Berlinit, e cila tashmë është nënshkruar nga të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor. Gjithçka bazohet në një bashkëpunim më efektiv midis Qendrave të Rrjetit Evropian të Qendrave të Informacionit/Rrjetit të Qendrave Kombëtare të Informacionit për Njohjen Akademike (ENIC/NARIC) të shteteve, që është në fund të fundit synimi i procesit të integritimit në BE, d.m.th. lëvizja e lirë. të punëtorëve.

Legjislacioni: Ligji për njohjen e dokumenteve të huaja arsimore dhe barazimin e kualifikimeve. Marrëveshja e miratuar nga Qeveria (dërguar në Parlament) duhet të merret parasysh: Marrëveshja për njohjen e kualifikimeve të arsimit të lartë në Ballkanin Perëndimor. Pas ratifikimit në Kuvend, do të jetë pjesë e sistemit juridik.

Aktet nënligjore: Rregullore për përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës së vendimeve të nxjerra për njohjen e dokumenteve të huaja arsimore, Rregullore për përmbajtjen e kërkesës dhe dokumentacionin që duhet të dorëzohet në procesin e njohjes së dokumentit të huaj arsimor.

Procedura: Njohja e dokumenteve të huaja arsimore për arsimin e lartë për qëllime punësimi kryhet nga Ministria e Arsimit nëpërmjet Qendrës Kombëtare të Informacionit (ENIC), si njësi organizative e veçantë e Ministrisë.

Procesi i njohjes së një dokumenti arsimor të huaj fillon me kërkesë të mbajtësit të dokumentit. Gjatë procesit të njohjes së një dokumenti arsimor të huaj për qëllime punësimi, duhet vlerësuar nëse institucioni që ka lëshuar diplomën është i njohur, pra nëse është i akredituar nga një autoritet kompetent në vendin ku është marrë dokumenti arsimor.

Dokumentet arsimore që janë lëshuar në republikat e ish-RSFJ-së nuk i nënshtrohen procedurës për njohjen e dokumenteve në pajtim me dispozitat e këtij ligji, nëse ato janë marrë para datës së njohjes ndërkombëtare të atyre republikave. Ligji parashikon gjithashtu që dokumentet arsimore të marra në Republikën e Serbisë para datës 25 janar 2008 nuk i nënshtrohen procedurës për njohjen e dokumenteve.

⁴ Shikoni linkun në vazhdim: https://www.kuvendikosoves.org/Uploads/Data/Documents/217Marreveshja_d9TJwNMNzT.pdf

Maqedonia e Veriut

Teksti: Qëllimi i kësaj Marrëveshjeje është të forcojë bashkëpunimin institucional për njohjen e diplomave dhe gradave shkencore nga institucionet e arsimit të lartë brenda kuadrit të Palëve Kontraktuese. Ky bashkëpunim përfshin kryesisht zyrat e Rrjetit Evropian të Qendrave të Informacionit/Rrjetit të Qendrave Kombëtare të Informacionit për Njohjen Akademike (ENIC/NARIC) dhe shërben për të përmirësuar efikasitetin e proceseve të njohjes së diplomave. Hulumtimet e mëparshme tregojnë se marrëveshja trepalëshe në kuadër të nismës Ballkani i Hapur është lënë mënjanë dhe nuk pritet të inkurajohet ratifikimi i saj. Në vend të kësaj, Kuvendi i Maqedonisë së Veriut votoi për miratimin e Ligjit për ratifikimin e Marrëveshjes për njohjen e kualifikimeve të arsimit të lartë në Ballkanin Perëndimor, të nënshkruar në kuadër të Procesit të Berlinit.⁵

Legjislacioni: Ligji i Arsimit të Lartë⁶

Aktet nënligjore: Rregullore për ekuivalencën dhe njohjen e kualifikimeve të arsimit të lartë të huaj⁷

Procedura: Ligji për Arsimin e Lartë përshkruan procesin e njohjes së kualifikimeve akademike. Ai përcakton hapat, dokumentet e nevojshme, afatet kohore të vendimmarrjes dhe tarifave administrative të përcaktuara nga Ministri i Arsimit. Diplomati nga universitetet më të mira në botë përpunohen shpejt, por një tarifë e vetme prej rreth 75 € vlen për të gjitha nivelet e arsimit të lartë dhe për institucione të ndryshme të huaja. Duke filluar nga nëntori 2022, këto procedura janë digjitalizuar dhe tani kryhen përmes portalit të shërbimeve online të qeverisë.⁸

Serbia

Teksti: Kjo Marrëveshje synon të lehtësojë bashkëpunimin institucional në fushën e njohjes së diplomave dhe gradave shkencore të arsimit të lartë të fituara në Palët Kontraktuese ndërmjet zyrave të Rrjetit Evropian të Qendrave të Informacionit/Rrjetit të Qendrave Kombëtare të Informacionit për Njohjen Akademike (ENIC/NARIC), me qëllim që të lehtësohen procedurat e njohjes.

Legjislacioni: [Ligji për Arsimin e Lartë; Ligji për Kornizën Kombëtare të Kualifikimeve të Republikës së Serbisë; Ligji për Ratifikimin e Marrëveshjeve për Njohjen e Kualifikimeve në Arsimin e Lartë në Ballkanin Perëndimor \(Procesi i Berlinit\)](#)

Aktet nënligjore: [Rregullore për vlerësimin e programeve të studimeve të huaja dhe njohjen e arsimit të lartë të huaj; Dokumentet e destinuar për edukimin e vazhdueshëm](#)

Procedura: Procedura për njohjen e diplomës nga jashtë në Serbi, deri vonë, ishte e njëjtë për shtetasit e vendeve të Ballkanit Perëndimor si për të huajt e tjerë. Nëse njohja e një diplome të huaj është bërë për qëllime punësimi në Serbi, këtë procedurë e ka bërë Agjencia e Kualifikimeve. Duke

⁵ https://cea.org.mk/wp-content/uploads/2019/09/1.-OBI-Project-Regional-Report_Task-Final_NAJFINAL-CIP29052023.pdf

⁶ <https://mon.gov.mk/stored/document/zakon-za-visoko-obrazovanie-star-mk.pdf>

⁷ <https://dejure.mk/zakon/pravilnik-za-ekvivalencija-i-priznavanje-na-stranskite-visokoobrazovni-kvalifikacii>

⁸ https://cea.org.mk/wp-content/uploads/2019/09/1.-OBI-Project-Regional-Report_Task-Final_NAJFINAL-CIP29052023.pdf

filluar nga viti 2020, aplikimi mund të dorëzohet online, përmes faqes së tyre të internetit. Për punësimin në sektorin privat, në përgjithësi nuk kërkohet vërtetimi (në serbisht, nostrifikimi) i diplomës, ndërsa për punësimin në një institucion shtetëror kërkohet vërtetimi i diplomës. Nëse të diplomuarit e universiteteve të huaja dëshirojnë të vazhdojnë shkollimin në Serbi, duhet të kontaktojnë universitetin dhe fakultetin ku duan të vazhdojnë studimet, sepse secili ka sistemin e vet të njohjes së diplomave të huaja.

Megjithatë, në prill 2023, Asambleja Kombëtare e Serbisë ratifikoi Marrëveshjen për Njohjen e Kualifikimeve në Arsimin e Lartë në Ballkanin Perëndimor (si pjesë e Procesit të Berlinit). Kjo marrëveshje përcakton rregulla dhe procedura të përbashkëta për njohjen e kualifikimeve të arsimit të lartë, mundëson lëvizshmërinë e studentëve dhe stafit akademik në Ballkanin Perëndimor, redukton periudhën e vendimmarrjes për njohjen në maksimum 14 ditë dhe heq tarifat ekzistuese për paraqitjen e kërkesave për njohjen e kualifikimeve të kualifikimeve të arsimit të lartë për studentët. Kjo marrëveshje vlen për universitetet publike dhe përfundimisht do të shtrihet edhe në ato private.

Legjislacioni dhe aktet nënligjore në lidhje me identifikimin elektronik të qytetarëve të Ballkanit Perëndimor

Shqipëria

Teksti: Institucionet kompetente për identifikimin elektronik janë Ministria e Punëve të Brendshme e Shqipërisë, Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit në Shqipëri dhe Administrata e Përgjithshme Doganore (në kuadër të Ministrisë së Financave dhe Ekonomisë). Në përputhje me Vendimin e Këshillit të Ministrave, datë 14 shkurt 2023, shërbimi do të ofrohet nga një shoqëri aksionare 100% në pronësi të shtetit (dhe e përfaqësuar nga Ministria e Punëve të Brendshme) për prodhimin dhe shpërndarjen e kartave ID dhe pasaportat biometrike. Është në kompetencë të plotë të kompanisë që të sigurojë një numër identifikimi për Ballkanin e Hapur dhe është vendosur infrastruktura (si dhe stafi).

Legjislacioni: Ligji nr. 8668, datë 23.10.2000 “Për pajisjen me pasaportë jashtë shtetit për shtetasit shqiptarë”, me ndryshimet dhe shtesat; Ligji nr. 8952, datë 10.10.2002, “Për kartën elektronike të identitetit të shtetasve shqiptarë”, me ndryshimet dhe shtesat.

Aktet nënligjore: Ligji nr. 9880, datë 25.02.2008 "Për nënshkrimin elektronik" dhe "Rregullorja për nënshkrimin elektronik" miratuar me vendim të Këshillit të Ministrave nr. 525 datë 13.05.2009.

Procedura: Kërkesat për letërnjoftim dhe pasaportë biometrike bëhen në mënyrë elektronike në portalin e-Albania. Procesi i aplikimit ndryshon për aplikantët për herë të parë dhe ata që kërkojnë rinovim të dokumenteve ekzistuese, fëmijët dhe personat mbi 16 vjeç. Procedura fillon me blerjen e një kuponit në Postë, caktimin e një takimi online dhe frekuentimin në zyrën kompetente të Aleat në orarin e caktuar dhe në datën e planifikuar për formalitetet. Kuponit i kartës së identitetit kushton 1500 lekë, pasaporta e rregullt biometrike kushton rreth 7000 lekë (pasaporta lëshohet për 7 ditë) dhe pasaporta biometrike e shpejtë kushton 14000 lekë (pasaporta lëshohet në 1 ditë). Prandaj, e gjithë infrastruktura është krijuar për një numër ID të Hapur të Ballkanit, dhe protokollat duhet të hartohen dhe zbatohen.

Bosnja dhe Hercegovina

Teksti: Kompetenca në fushën e dokumenteve të identifikimit është në nivel shtetëror, në veçanti Ministria e Çështjeve Civile të BH dhe Agjencia për Dokumentet e Identifikimit, Regjistrat dhe Shkëmbimin e të Dhënave. Ligji i nënshkrimit elektronik në nivel shtetëror ka hyrë në fuqi që nga viti 2006 dhe nuk mbështet plotësisht iniciativat e Shërbimeve të Identifikimit Elektronik dhe Mirëbesimit (eIDAS). Projektligji i ri për Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet Konfidenciale për Transaksionet Elektronike (Ligji) është përgatitur dhe miratuar nga Këshilli i Ministrave, por ende nuk është miratuar nga Asambleja Parlamentare në nivel shtetëror (në pritje për shkak të mosmarrëveshjes politike mbi kompetencat).

Legjislacioni: Ligji për kartat e identitetit të qytetarëve të BH dhe Ligji për qëndrimin e përhershëm dhe të përkohshëm të qytetarëve të BH.

Aktet nënligjore: Rregullore për formën e letërnjoftimit dhe të dhënat që përmban letërnjoftimi i qytetarëve të BH; Rregullore për mbikëqyrjen e zbatimit të Ligjit për letërnjoftime të qytetarëve të BH; Udhëzime për mënyrën e shkëmbimit të të dhënave ndërmjet Agjencisë për Dokumentet e Identifikimit, Regjistrat dhe Shkëmbimin e të Dhënave (IDDEEA) dhe autoriteteve kompetente; Udhëzime se si të aksesohet informacioni në procesin e lëshimit të një dokumenti identifikimi përmes ueb portalit të Agjencisë për Dokumentet e Identifikimit, Regjistrat dhe Shkëmbimin e të Dhënave të Bosnjës dhe Hercegovinës dhe ueb portalit të autoriteteve kompetente.

Procedura: Legjislacioni do të duhet të ndryshohet në nivel shtetëror (propozuar nga Këshilli i Ministrave, shumica e thjeshtë në të dyja dhomat e parlamentit).

Kosova

Teksti: Ministria e Punëve të Brendshme dhe Agjencia Kosovare e Shoqërisë Informative kanë përgjegjësinë kryesore për zbatimin e identifikimit elektronik të qytetarëve në Ballkanin Perëndimor.

Legjislacioni: Kjo rregullohet me Ligjin nr. 08/L-022 për identifikimin elektronik dhe shërbimet konfidenciale në transaksionet elektronike, i cili është miratuar në vitin 2022⁹.

Aktet nënligjore: Ka disa akte nënligjore që janë të rëndësishme për zbatimin e ligjit nr. 8/L-022, duke përfshirë Rregulloren (ME) nr. 11/2022 për paraqitjen, vërtetimin, transmetimin, ruajtjen dhe mbrojtjen e një dokumenti elektronik¹⁰.

Mali i Zi

Teksti: Për të zbatuar këtë marrëveshje, në kuadër të nismës Ballkani i Hapur, është e nevojshme të ndryshohet Ligji për të Huajt dhe aktet nënligjore që rregullojnë identifikimin e të huajve.

⁹ Shikoni lidhjen e mëposhtme: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=51618>

¹⁰ Shikoni lidhjen e mëposhtme: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=68636>

Legjislacioni: Ligji për të huajt

Aktet nënligjore: Rregullore për formularët, kushtet më të afërta dhe mënyrën e dhënies së lejes së qëndrimit të përkohshëm dhe lejeve të përkohshme të qëndrimit dhe punës.

Procedura: Regjistrimi i të huajt në përputhje me ligjin në Mal të Zi duhet të bëhet në procedurë përmes një organizate turistike vendase. Më pas dorëzohet leja e qëndrimit dhe e punës, nëse i huaji synon të krijojë marrëdhënie pune në Mal të Zi.

Maqedonia e Veriut

Teksti: Ministria e Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës mbikëqyr regjistrin e ofruesve të shërbimeve të besuara dhe sistemeve për identifikimin elektronik. Kjo ministri është përgjegjëse për sigurimin e disponueshmërisë së portalit të shërbimeve elektronike dhe funksionimin e duhur teknik, ndërkohë që institucionet e tjera kombëtare shërbejnë si autoritete kompetente për ofrimin e këtyre shërbimeve elektronike.¹¹

Legjislacioni: Akti për Dokumentet Elektronike, Identifikimi Elektronik dhe Shërbimet Konfidenciale ¹²

Aktet nënligjore:¹³ Rregullore për përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrin të ofruesve të shërbimeve konfidenciale dhe skemave të identifikimit elektronik, mënyrën e paraqitjes së kërkesës për regjistrim, dokumentacionin e nevojshëm bashkëlidhur kërkesës, formën e kërkesës dhe mënyrën e publikimit të të dhënave. nga regjistri. Gazeta Zyrtare nr. 47, datë 19.02.2020.

Rregullore për përcaktimin e shumës më të ulët të sigurimit ndaj dëmit të mundshëm të shkaktuar nga emetuesi dhe shumës ose llojit minimal të mbulimit të sigurimit ndaj rrezikut të përgjegjësisë për dëmin e shkaktuar nga ofruesi i shërbimit të kualifikuar konfidencial, Gazeta Zyrtare, nr. 274 datë 27.12.2019.

Rregullore për përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së listës së mjeteve për krijimin e nënshkrimit elektronik të kualifikuar ose vulës elektronike të kualifikuar, mënyrën e paraqitjes së kërkesës për regjistrim në listë, dokumentet e nevojshme me kërkesën, mënyrën e regjistrimit në listë dhe përmbajtjen e certifikatës së konformitetit të mjeteve për krijimin e nënshkrimeve elektronike ose vulave elektronike të kualifikuara dhe mënyrën e lëshimit të saj, Gazeta Zyrtare nr. 274 datë 27.12.2019.

Rregullore për procedurat dhe standardet për përmbushjen e masave të sigurisë teknike, fizike dhe organizative të skemave të identifikimit elektronik, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 53 datë 28.02.2020.

Rregullorja për formën dhe mënyrën e publikimit të listës së ofruesve të shërbimeve konfidenciale të kualifikuara dhe listës së shërbimeve konfidenciale të kualifikuara, Gazeta Zyrtare nr. 175, datë 01.07.2020.

¹¹ https://cea.org.mk/wp-content/uploads/2019/09/1.-OBI-Project-Regional-Report_Task-Final_NAJFINAL-CIP29052023.pdf

¹² <https://trusteid.mioa.gov.mk/wp-content/uploads/2021/10/LAW-ON-ELECTRONIC-DOCUMENTS.pdf>

¹³ <https://www.mioa.gov.mk/documents-legislation0.nspix>

Rregullorja për elementet obligative të dokumenteve elektronike, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 47, datë 19.02.2020.

Rregullorja për formën, strukturën, madhësinë dhe logon e shenjës së besimit të një shërbimi konfidencial të kualifikuar, Gazeta Zyrtare nr. 4, datë 09.01.2020.

Rregullore për standardet që duhet të plotësojnë vulat elektronike të kualifikuara të kohës, standardet që përmbajnë konfirmime të dërgesës së regjistruar elektronike të kualifikuar dhe standardet që duhet të plotësojnë certifikata e kualifikuar e origjinalitetit të faqeve të internetit, Gazeta Zyrtare nr. 4, datë 09.01.2020.

Dekret për kushte më të afërta për përgatitjen e dokumenteve për ruajtje elektronike dhe ruajtje të kualifikuar elektronike dhe formate dokumentesh të përshtatshme për ruajtje, Gazeta Zyrtare nr. 72, datë 21.03.2020.

Metodologjia për zbatimin e procedurave dhe zgjidhjeve teknologjike për ruajtje të sigurt elektronike dhe ruajtje të sigurt elektronike të kualifikuar të dokumenteve, Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë së Veriut nr. 51 datë 25.02.2020.

Procedura: eID është një mjet i paprekshëm për identifikimin elektronik të Shërbimeve elektronike të ofruara nga autoritetet kompetente dhe subjektet e tjera që ofrojnë shërbime nëpërmjet Portalit Kombëtar të Shërbimeve elektronike. Regjistrim në Portalin Kombëtar për Shërbimet elektronike dhe sistemet elektronike të integruara me një hyrje (SSO) me eID, me autentikim me një hyrje me emër përdoruesi dhe fjalëkalim ose me një certifikatë nënshkrimi elektronik dixhital. Nivelet e ID i referohen niveleve të sigurimit të verifikimit elektronik të identifikimit në procesin e regjistrimit dhe identifikimit. Hyrja e vetme mbështet nivelet e mëposhtme eID: profilin bazë të përdoruesit, eID të nivelit të ulët, eID të nivelit të lartë.¹⁴

Serbia

Teksti: Qëllimi i kësaj Marrëveshjeje është që palët kontraktuese (Serbia, Shqipëria, Maqedonia e Veriut) t'u ofrojnë qytetarëve të Palëve të tjera Kontraktuese akses në shërbimet e tyre elektronike të qeverisjes, duke përdorur skemat e vërtetimit për identifikimin elektronik të Palës Kontraktuese, së cilës i përket qytetari që përdor shërbimet e qeverisjes elektronike.

Legjislacioni: [Ligji për dokumentet elektronike, identifikimin elektronik dhe shërbimet konfidenciale në biznesin elektronik; Ligji për Administratën Elektronike](#)

Aktet nënligjore: [Rregullore për kushte më të afërta për krijimin e administratës elektronike; Rregullore për standardet organizative dhe teknike për mirëmbajtjen dhe përmirësimin e Rrjetit të Unifikuar të Informacionit dhe Komunikimit të administrimit elektronik dhe lidhjes së organeve në atë rrjet; Rregullore për mënyrën e mbajtjes së Meta-regjistrimit, mënyrën e miratimit, pezullimit dhe anulimit të aksesit në autobusin e shërbimit të autoritetit dhe për mënyrën e funksionimit të portalit e-Qeverisja; Rregullorja për Regjistrin e Ofruesve të Kualifikuar të Shërbimeve të Mirëbesimit;](#)

¹⁴ <https://uslugi.gov.mk/e-id.nspk>

[Rregullore për regjistrin e ofruesve të shërbimeve të identifikimit elektronik dhe skemave të identifikimit elektronik; Rregullore që detajon kushtet që duhet të plotësojnë skemat e identifikimit elektronik për nivele të caktuara të konfidencialitetit](#)

Procedura: Qeveria e Serbisë ka krijuar plotësisht dhe operon shërbimet e e-Qeverisjes në shumë fusha (për shembull, shëndetësi, dokumente personale, taksa, arsim, etj.). Përveç kësaj, të huajt mund të krijojnë një llogari personale në faqen e internetit [e-uprava \(e-qeveria\)](#) që të aplikojnë për [привремен престој \(leje qëndrimi\)](#) në Serbi. Kjo marrëveshje në kuadër të nismës Ballkani i Hapur parashikon krijimin e një numri identifikimi për Ballkanin e Hapur për qytetarët e Maqedonisë së Veriut dhe Shqipërisë, me qëllim që të mundësohet akses në shërbimin e parë elektronik në kuadër të kësaj nisme – Akses falas në tregun e punës (e gjithë procedura është e mbuluar në tekstin e mësipërm). Megjithëse integrimi në tregun e punës ishte qëllimi kryesor i numrit të identifikimit të Ballkanit të Hapur, janë zbatuar zgjidhje të tjera, si unifikimi i sistemit të mbledhjes së tarifave TAG (aktualisht funksionon vetëm midis Maqedonisë së Veriut dhe Serbisë).

Legjislacioni dhe aktet nënligjore lidhur me Bashkëpunimin e Administratës Tatimore në Ballkanin Perëndimor

Shqipëria

Teksti: Institucionet përkatëse në tatimet janë Ministria e Financave dhe Ekonomisë (përfshirë Administratën e Përgjithshme Tatimore dhe Administratën e Përgjithshme Doganore) dhe Agjencia për Ofrimin e Shërbimeve të Integruara (ADISA). Për krijimin e politikës fiskale ngarkohet Ministria e Financave dhe Ekonomisë, zbatuese janë Administrata e Përgjithshme Tatimore dhe Drejtoria e Përgjithshme Doganore, ndërsa lehtësuese e procedurës është Agjencia për ofrimin e shërbimeve të integruara.

Legjislacioni: Ligji nr. 8438/1998 "Për tatimin mbi të ardhurat" i ndryshuar për tatimin e të ardhurave dhe të ardhurave pasive (dividendë, honorare, interesa).

Aktet nënligjore: Udhëzim i Ministrit të Financave nr. 5 datë 30.01.2006 "Për tatimin mbi të ardhurat".

Procedura: Për zbatimin e Marrëveshjes, duhet të caktohet një person nga Administrata e Përgjithshme Tatimore (Ministria e Financave dhe Ekonomisë) për të koordinuar aktivitetet e parashikuara nga Marrëveshja.

Bosnja dhe Hercegovina

Teksti: Administrata tatimore në BH është shumë e decentralizuar. Taksat indirekte mblidhen në nivel shtetëror, të gjitha taksat e tjera janë nën juridiksionin e dy subjekteve dhe administratave tatimore të rrethit Brčko.

Legjislacioni: Niveli shtetëror: Ligji për sistemin e tatimeve indirekte të BH; Entiteti i Republika Srpska: Ligji për sistemin tatimor të Republikës Srpska; Entiteti i Federatës: Akti i Administratës Tatimore të Federatës.

Aktet nënligjore: Rregullat për shkëmbimin e informacionit (?).

Procedura: Duke marrë parasysh përvojat e mëparshme kur bëhet fjalë për rritjen e bashkëpunimit ndërmjet administratave të ndryshme tatimore në rajon, atëherë të katër administratat tatimore do të duhet të konsultohen dhe të përfshihen në emër të BH. Megjithëse nënshkrimi i një Memorandumi Mirëkuptimi do të ishte i mundur në emër të BH si një palë e vetme e interesuar, kur bëhet fjalë për zbatimin, për shembull, çdo ndryshim në nivelin e shkëmbimit të informacionit, çdo nivel i administratës tatimore do të duhet të prezantojë ndryshime legjislative dhe nënligjore.

Kosova

Teksti: Kosova ka marrëveshje për eliminimin e taksimit të dyfishtë për të parandaluar taksimin e dyfishtë të të ardhurave dhe kapitalit, si dhe për të parandaluar evazionin fiskal, me shumicën e vendeve të Ballkanit Perëndimor.

Legjislacioni: Legjislacioni primar në fushën e tatimeve në Kosovë është Ligji nr. 03/L-222 për administratën tatimore dhe procedurat¹⁵, ndërsa Administrata tatimore e Kosovës¹⁶ është organ ekzekutiv që funksionon me autonomi të plotë operationale, në kuadër të Ministrisë së Financave.

Aktet nënligjore: Raporti i vendit të BE-së për Kosovën thekson se vendi duhet të vazhdojë të harmonizojë më tej legjislacionin e tij tatimor, duke përfshirë tatimin mbi të ardhurat personale (TAP) dhe tatimin mbi vlerën e shtuar (TVSH), me ligjin e BE-së, si dhe të rrisë bashkëpunimin me zbatimin e ligjit dhe institucionet gjyqësore të sigurojnë gjykimin në kohë të rasteve të evazionit fiskal dhe mashtrimit, me theks në sektorët me rrezik të lartë.

Mali i Zi

Teksti: Ky memorandum bashkëpunimi, në kuadër të nismës së Ballkanit të Hapur, i referohet bashkëpunimit të administratave tatimore të vendeve të Ballkanit Perëndimor. Megjithëse bashkëpunimi është i mirë në çdo rast, është e rëndësishme të theksohet se Mali i Zi po negocion tatimin përmes Kapitullit 16 në procesin e anëtarësimit në BE. Sipas Raportit të BE-së, është e qartë se Mali i Zi duhet të punojë më shumë në këtë fushë, veçanërisht në fushën e forcimit të kapaciteteve administrative, por edhe të krijimit të një sistemi të teknologjisë së informacionit që do të parandalojë evazionin fiskal.

Legjislacioni: Ligji i Punës, Ligji i Tatimit mbi të Ardhurat Personale.

Aktet nënligjore: Udhëzime se si të llogariten pagesat e taksave dhe kontributet nga dhe mbi të ardhurat personale bazuar në punësimin.

Procedura: Procedura e llogaritjes është e njëjtë për të gjithë punonjësit, pavarësisht nëse janë rezidentë apo të huaj.

¹⁵ Shikoni: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2689#>

¹⁶ Shikoni: <https://www.atk-ks.org/en/>

Maqedonia e Veriut

Teksti: Maqedonia e Veriut ka një marrëveshje për shmangien e taksimit të dyfishtë në drejtim të tatimit mbi të ardhurat dhe tatimit mbi të ardhurat nga kapitali dhe parandalimin e evazionit fiskal me të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor. Rregulla dhe procedura të ndryshme zbatohen në përputhje me secilën prej marrëveshjeve.

Legjislacioni: Marrëveshja për shmangien e taksimit të dyfishtë në lidhje me tatimin mbi të ardhurat dhe tatimin mbi fitimet kapitale dhe parandalimin e evazionit fiskal midis Shqipërisë dhe Maqedonisë së Veriut.

Aktet nënligjore: jo relevante.

Procedura: Maqedonia e Veriut ka marrëveshje për shmangien e taksimit të dyfishtë në drejtim të tatimit mbi të ardhurat dhe tatimit mbi të ardhurat nga kapitali dhe parandalimin e evazionit fiskal me të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor. Rregulla dhe procedura të ndryshme zbatohen sipas secilës prej marrëveshjeve. Marrëveshja e lidhur nga Republika Federale e Jugosllavisë dhe Republika e Maqedonisë e cila është e zbatueshme në lidhje me Republikën e Serbisë dhe Republikën e Malit të Zi¹⁷.

Serbia

Teksti: Qëllimi i këtij memorandumi mirëkuptimi është të sigurojë një kornizë për bashkëpunimin e autoriteteve tatimore në fushën e shkëmbimit të njohurive, por edhe përvojave, praktikave të mira, lehtësimit të mbledhjes së taksave dhe punës së përbashkët për të shtypur evazionin fiskal brenda kornizës së Ballkanit të Hapur.

Legjislacioni: [Ligji për procedurën tatimore dhe administratën tatimore; Ligji për tatimin mbi të ardhurat personale, Ligji për tatimin në pronë; Ligji për tatimin mbi fitimin e personave juridikë](#)

Aktet nënligjore: [Rregullore për tatimin mbi vlerën e shtuar; Rregullorja për formularët e deklaratave tatimore për tatimin e përcaktuar në pronë, përkatësisht për përcaktimin e tatimit në pronë; Rregullore për kushtet, kriteret dhe elementet më të përafërta për tatimin me tarifë fikse të tatimpaguesve të vetëpunësuar](#)

Procedura: Serbia tashmë ka krijuar bashkëpunim në lidhje me shmangien e taksimit të dyfishtë të tatimit mbi të ardhurat personale dhe tatimit mbi fitimin kapital dhe taksat tjera, si dhe në luftën kundër evazionit fiskal dhe ka lidhur marrëveshje dypalëshe për këto çështje me të gjitha vendet, përveç Kosovës*. Kur bëhet fjalë për zbatimin e kësaj Marrëveshjeje, hulumtimi i kryer nga burimet ekzistuese dhe intervistat nuk zbuluan asnjë informacion për aktivitetet e përbashkëta të autoriteteve tatimore të Serbisë, Shqipërisë dhe Maqedonisë së Veriut.

¹⁷ <http://www.ujp.gov.mk/en/plakjanje/category/137>

Aneks. Një sistem gjithëpërfshirës i vlerësimit të ekspertëve

Çdo ekspert cakton një pikë nga 1 në 5:

- **Për legjislacionin**, nga 1 deri në 5, ku kualifikimi 1 i referohet përputhshmërisë së plotë të legjislacionit/dispozitat nënligjore kombëtare me *Marrëveshjen për kushtet e aksesit të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor*, përfshirë edhe ratifikimin në Kuvend. Kualifikimi 5 jepet nëse ka nevojë për miratimin e legjislacionit të ri. Eksperti është ai që duhet të japë vlerësimin e tij ekspert nga 1 deri në 5 në varësi të shkallës së nevojës së vlerësuar për miratimin/plotësimin /ndryshimin e legjislacionit/akteve nënligjore në lidhje me aksesin e lirë në tregun e punës në vend. Eksperti shpjegon vlerësimin.
- **Për procedurat**, nga 1 deri në 5, ku kualifikimi 1 i referohet përputhshmërisë së plotë të procedurave që rregullohen në legjislacion/aktet nënligjore me *Marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor*. Kualifikimi 5 jepet nëse ka nevojë për të zbatuar një paketë të tërë procedurash të reja. Eksperti është ai që duhet të japë vlerësimin e tij profesional nga 1 deri në 5, në varësi të nivelit të nevojës së vlerësuar për futjen e procedurave të reja në lidhje me aksesin e lirë në tregun e punës në vend. Eksperti sqaron vlerësimin.
- **Për personelin e nevojshëm**, nga 1 deri në 5, ku kualifikimi 1 i referohet gjendjes së burimeve/stafit të mjaftueshëm njerëzor ekzistues për zbatimin e *Marrëveshjes për kushtet e aksesit të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor* në çdo institucion. Kualifikimi 5 jepet nëse ka nevojë për futjen e një sistematizimi të ri me burime/staf të rinj njerëzorë që do të buxhetohen dhe punësohen në institucione për të zbatuar *Marrëveshjen për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në BP*. Eksperti është ai që duhet të japë vlerësimin e tij të ekspertëve nga 1 në 5 në varësi të nivelit të nevojës së vlerësuar për burime/staf të rinj njerëzor në lidhje me aksesin e lirë në tregun e punës në vend. Eksperti sqaron vlerësimin.
- **Për pajisjet e nevojshme**, nga 1 deri në 5, ku kualifikimi 1 i referohet gjendjes së pajisjeve ekzistuese të mjaftueshme për zbatimin e *Marrëveshjes për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor*. Kualifikimi 5 jepet nëse ka nevojë për pajisje të reja të buxhetuara dhe të prokuruar publikisht në institucionet për zbatimin e *Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP*. Eksperti është ai që duhet të japë vlerësimin e tij të ekspertëve nga 1 në 5 në varësi të nivelit të nevojës së vlerësuar për pajisje të reja në lidhje me aksesin e lirë në tregun e punës në vend. Eksperti sqaron vlerësimin.

Kështu, shuma totale minimale e katër pikëve të listuara më sipër mund të jetë 4, dhe shuma maksimale mund të jetë 20 (duke pasur parasysh se diapazoni i vlerësimit diskret të opinionit të ekspertëve është nga 1 në 5 në katër kategoritë: legjislacioni, procedurat, personeli, pajisjet).

Prezantimi i **kualifikimit** final në lidhje me vlerësimin e hendekut administrativ të kualifikimit të ekspertit do të varet nga shkalla e mëposhtme e kualifikimit të hendekut administrativ për shtetin, siç paraqitet në tabelën e mëposhtme:

<p>Vlerësimi i përgjithshëm i hendekut administrativ shtetëror për <i>Marrëveshjen për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në</i> <i>Ballkanin Perëndimor</i></p>	<p>Kualifikimi i hendekut administrativ i ofruar nga një ekspert</p>
<p>4-7</p>	<p>Shteti është i gatshëm që me ndryshime të vogla të ndërmarrë zbatimin e <i>Marrëveshjes për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në BP.</i></p>
<p>8-12</p>	<p>Shteti është deri diku i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e <i>Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP</i> me ndryshime në legjislacion/aktet nënligjore dhe/ose futjen e procedurave dhe/ose sistematizimin e stafit të ri dhe/ose planifikimi dhe prokurimi i pajisjeve të reja</p>
<p>13-16</p>	<p>Shteti është i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e <i>Marrëveshjes për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në BP</i> me ndryshime të mëdha në legjislacion/aktet nënligjore dhe/ose futjen e procedurave dhe/ose sistemimin e personelit të ri dhe/ose planifikimin dhe prokurimin. të pajisjeve të reja</p>
<p>17-20</p>	<p>Shteti nuk është i gatshëm të ndërmarrë zbatimin e <i>Marrëveshjes për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në BP</i>, nevojiten aktivitete të mëdha legjislative, planifikimi dhe ekzekutimi i financave publike dhe planifikimi dhe zbatimi i prokurimit publik.</p>

Aneks. Shpjegimi përmbledhës i vlerësimit të hendekut administrativ

Nisur nga gjetjet e anketës nga ekipi i ekspertëve shtetërorë, një përmbledhje e rezultatit të hendekut administrativ është paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
(A) Qëndrimi i përgjithshëm për politikën (Marrëveshja është ratifikuar; veprime të tjera të ndërmarra) Ajo u ratifikua në Maqedoninë e Veriut	Janë kontaktuar 12 institucione dhe asnjë nuk ka marrë përgjegjësinë për zbatimin e Marrëveshjes. Prandaj, bazuar në mungesën e plotë të informacionit në këtë drejtim, supozojmë: Nuk është krijuar një Komitet i Përbashkët - Shqipëria (dhe vendet e tjera) parashikojnë krijimin e një Komiteti të Përbashkët; Nuk janë emëruar 5 përfaqësues të Komitetit të Përbashkët - Shqipëria (dhe vendet e tjera) parashikojnë identifikimin e 5 përfaqësuesve të Komitetit të Përbashkët; Nuk është miratuar rregullore procedurale - Shqipëria (dhe vendet e tjera) parashikojnë përgatitjen, miratimin dhe miratimin e Rregullores së Punës të Komitetit të Përbashkët;	BH do të duhet të vendosë se cilët pesë përfaqësues do të ulen në Komitetin e Përbashkët (për shkak të natyrës së decentralizuar të BH, mund të jetë sfiduese të vendoset për këtë çështje) Sipas raportit të tetorit 2022, BH ka një nivel të caktuar përgatitjeje në fushën e lëvizjes së lirë të punëtorëve dhe ka bërë përparim të kufizuar që nga viti 2021.	Kosova ende nuk e ka nënshkruar dhe ratifikuar Marrëveshjen për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor Kosova ende nuk e ka themeluar Komitetin e Përbashkët. Kosova ende nuk e ka miratuar Rregulloren e Punës së Komitetit të Përbashkët. Kosova ende nuk ka bërë një analizë të ndryshimeve ligjore që nevojiten për përafrimin e tyre me Marrëveshjen për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor dhe për zbatimin e kësaj marrëveshjeje. Kosova ende nuk e ka zhvilluar sistemin institucional (personel kompetent, procedura, baza të të	I gjithë sistemi për punëdhënësit e të huajve në Mal të Zi bazohet në procesin e integritimit në BE dhe në përmirësimin e mëtejshëm të këtij procesi si një kërkesë për të qenë përfundimisht në përputhje me BE-në. Është e qartë se Mali i Zi ka nevojë për teknologji specifike informacioni për rrjetëzimin me vendet e BE-së, si dhe rregulla dhe procedura të përbashkëta për sigurimet shëndetësore dhe sociale. Ai duhet të jetë një kërkesë për të gjitha vendet candidate dhe anëtare dhe duhet të merret parasysh në nismën e Ballkanit të Hapur si dhe në marrëveshjen për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor. Në Marrëveshjen për kushtet e aksesit të lirë në tregun e punës në	Maqedonia e Veriut, me një vonesë të konsiderueshme kohore, ratifikoi dy marrëveshjet që janë relevante për zbatimin e "Qasjes së lirë në tregjet e punës" për qytetarët e vendeve nënshkruese, shtetet pjesëmarrëse të nismës Ballkani i Hapur. Qeveria emëroi përfaqësues nga Maqedonia e Veriut në grupin punues që përgatiti draft tekstin e protokolleve dhe komisioni i përbashkët ende nuk është krijuar. Për këtë arsye nuk është miratuar rregullore për funksionimin e këtij komisioni. Institucionet përkatëse të koordinuara dukshëm gjatë përgatitjes së protokolleve për zbatimin e marrëveshjeve me këtë qasje, procesi nuk është i koordinuar nga	Komiteti i përbashkët ende nuk është krijuar. Protokoli i parë për zbatimin e kësaj marrëveshjeje është lidhur. Çështja kryesore është fakti se Serbia nuk ka një vizion dhe strategji të qartë për menaxhimin e migracionit për motive punësimi. Shkurtimisht, Serbia nuk e di se çfarë dëshiron të arrijë me këto migrime dhe i menaxhon ato në mënyrë pasive - duke testuar tregun e punës kur punëdhënësit vendas kërkojnë punëtorë të huaj.

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
	<p>Nuk janë lidhur protokolle shtesë - Shqipëria (dhe vendet e tjera) parashikojnë që të përgatiten dhe miratohen protokolle shtesë.</p> <p>Nuk është nënshkruar asnjë marrëveshje për sigurimet shoqërore - Shqipëria (dhe vendet e tjera) parashikojnë hartimin dhe miratimin e Marrëveshjes së Sigurimeve Shoqërore.</p> <p>Asnjë staf i ri i punësuar - Shqipëria (dhe vendet e tjera) sigurojnë angazhimin e stafit ekzistues dhe, nëse është e nevojshme, punësojnë staf të ri;</p> <p>Nuk ka blerje të pajisjeve të reja - është instaluar pajisje (nëse nevojiten pajisje shtesë, do të blihen);</p> <p>Asnjë ndryshim në legjislacionin në fuqi - Shqipëria (dhe vendet e tjera) po amendojnë legjislacionin përkatës për të përshtatur angazhimet në marrëveshjen e lëvizjes së lirë nën nismën Ballkani i Hapur.</p>		<p>dhënave/sisteme, etj.) në mënyrë që të zbatohet dhe sigurojë pajtueshmërinë me Marrëveshjen për kushtet për qasje të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor.</p>	<p>Ballkanin Perëndimor, në nenin 14, ekziston një normë: “Palët Kontraktuese marrin përsipër të harmonizojnë legjislacionin e tyre të brendshëm me ligjin e BE-së për çështjet që lidhen me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje. “.</p> <p>Mali i Zi është në rrugën e duhur për ta bërë këtë dhe duket se ky nuk është një proces aq i lehtë.</p> <p>Nga ana tjetër, ai proces mund të jetë i dobishëm për të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor për anëtarësim në BE dhe për hapjen e tregut të punës për të gjitha ato në bazë të rregullave të njëjta.</p>	<p>institucionet përgjegjëse për zbatimin e marrëveshjes, por nga Qeveria dhe koordinatorët e nismës Ballkani i Hapur. Kjo qasje lejon zbatimin më të ngadaltë, krahasuar me komitetin e krijuar.</p> <p>Edhe pse një protokoll shtesë është hartuar dhe rënë dakord në nivel teknik, protokollin nuk është miratuar. Nuk është e qartë se cili institucion është përgjegjës për miratimin e këtyre protokolleve.</p>	

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
<p>(B)</p> <p>Kuadri ligjor (lista e ligjeve dhe rregulloreve)</p> <p>Kuadri ligjor mund të përfshijë legjislacionin përkatës për rregullimin e aksesit në tregun e punës, vendbanimin dhe punën</p> <p>Për kujdesin social dhe shëndetësor, taksat e të ngjashme, vetëm normative dhe jo të detajuara</p>	<p>Shqipëria duhet të prezantojë ndryshime ligjore (ligje dhe akte nënligjore) në përputhje me Marrëveshjen në kuadër të nismës Ballkani i Hapur;</p> <p>Të futet një numër identifikimi për Ballkanin e Hapur si një dokument që lejon akses të lirë në tregun e punës në Shqipëri (procedura ekzistuese për një leje të vetme duhet të harmonizohet me numrin e identifikimit për Ballkanin e Hapur).</p> <p>Procedura duhet të thjeshtohet dhe sistemet duhet të ndërveprojnë në nivel rajonal për të shkurtuar procedurat e verifikimit</p> <p>Procedura për lejet e qëndrimit dhe punës është online dhe mund të shtrihet në lejet e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur pa kosto shtesë të infrastrukturës.</p>	<p>BH do të duhet të prezantojë ndryshime ligjore (dhe më pas të ndryshojë aktin nënligjor) që do të mundësojnë thjeshtimin e procedurave administrative për hyrjen, lëvizjen, qëndrimin dhe punën; dhe për të garantuar akses të barabartë në treg dhe punësim për qytetarët dhe palët kontraktuese (nivele të ndryshme të qeverisjes në BH, në përputhje me kompetencat e tyre).</p> <p>BH do të duhet të paraqesë një shërbim regjistrimi elektronik në internet (burimet legjislative, por edhe të nevojshme).</p>	<p>Legjislacioni përkatës nuk është plotësisht i harmonizuar me ligjin e BE-së për çështjet që kanë të bëjnë me zbatimin e kësaj Marrëveshjeje.</p> <p>Asnjë studim nuk është kryer për të identifikuar boshllëqet në tregun e punës që mund të plotësohen nga punëtorë nga Palët e tjera Kontraktuese.</p> <p>Procedurat komplekse administrative për hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve të vendeve të tjera nga Ballkani Perëndimor.</p> <p>Barrierat për aksesin e barabartë të qytetarëve të vendeve të tjera të Ballkanit Perëndimor në tregun e punës.</p> <p>Mungesa e një sistemi elektronik për regjistrimin e punëtorëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor.</p> <p>Mungesa e stafit të mjaftueshëm në institucionet dhe shërbimet publike që merren me regjistrimin e</p>	<p>Para së gjithash është platforma e teknologjisë së informacionit për "Numrin e Identifikimit të Ballkanit të Hapur", i cili mund të jetë sfidues përpara i përket kuadrit ligjor dhe zbatimit. Ajo duhet të jetë një platformë e vetme IT për të gjitha vendet.</p> <p>Nga ana tjetër, duhet të merret parasysh një rrjet i agjencive të punësimit (si në tregun e lirë të punës në BE – EURES – Rrjeti Evropian i Shërbimeve të Punësimit).</p> <p>Çdo treg ka nevojë për dy anë: ofertën dhe kërkesën.</p> <p>Për zbatimin e marrëveshjes në fjalë, legjislacioni ekzistues në vend duhet të rishikohet në mënyrë të detajuar (i cili, siç parashikon marrëveshja, është i harmonizuar me BE-në) dhe do të duhet të miratohen akte të veçanta ose të ndryshohet ligji që do të vendosi vendet e BP në një regjim të veçantë dhe do t'i lironte në raport me vendet e tjera, kur</p>	<p>Ligji për Punësimin dhe Punën e të Huajve lejon zbatimin e procedurave të ndryshme për punësimin dhe punën e të huajve në bazë të një marrëveshjeje ndërkombëtare të ratifikuar. Të drejtat dhe detyrimet e institucioneve kombëtare dhe të drejtat e qytetarëve që vijnë nga Shqipëria dhe Serbia rregullohen me Marrëveshjen për Aksin në Tregjet e Punës dhe Marrëveshjen për Numrin Identifikimit për Ballkanin e Hapur. Të dyja marrëveshjet janë ratifikuar. Prandaj, nuk ka nevojë për ndryshime në ligjet për qasje në tregun e punës.</p> <p>Një protokoll shtesë për të dy marrëveshjet në kuadër të nismës Ballkani i Hapur është zhvilluar dhe rënë dakord në nivel teknik, por ende nuk është miratuar. Protokollet e dy marrëveshjeve mund të kenë nevojë të harmonizohen me legjislacionin vendas dhe të specifikojnë më tej të drejtat dhe detyrimet e dy</p>	<p>Sipas informacioneve të intervistave të marra nga Shërbimi Kombëtar i Punësimit, kjo marrëveshje konsiderohet lex specialis, që do të thotë se zbatohet ekskluzivisht për çështjet e renditura në tekst, ndërsa legjislacioni kombëtar zbatohet për çdo gjë tjetër. Kuvendi Kombëtar i Republikës së Serbisë e ratifikoi duke i dhënë fuqinë e ligjit. Prandaj, nuk ka nevojë për ndryshimin e ligjeve dhe akteve nënligjore në Serbi.</p> <p>Gjithashtu, ata theksuan se aktualisht po bëhen përpjekje për nënshkrimin e një marrëveshjeje të sigurimeve shoqërore me Shqipërinë, por nuk dihet se kur do të përfundojë. Deri atëherë, disa pyetje rreth kësaj teme mbeten pa përgjigje. Për shembull, si do të llogariten pensionet për punëtorët shqiptarë.</p> <p>Nuk ka pasur përgjigje nga Zyra e Teknologjisë Informative dhe e-</p>

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
			<p>punëtorëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor</p> <p>Mungesa e informacionit për tregun e punës dhe kompanitë rreth Marrëveshjes.</p> <p>Mungesa e një faqeje interneti ku kompanitë do të shpallin vende të lira pune në dispozicion në tregun e punës në Kosovë dhe njerëzit nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor do të aplikojnë për vende pune të disponueshme.</p>	<p>bëhet fjalë për rregulloret e punësimit. Kjo, natyrisht, duhet të miratohet nga Komisioni Evropian, sepse në të kundërtën do të kishte pasoja pas integritimit në BE, dhe asnjë nga vendet, veçanërisht Mali i Zi, nuk e dëshiron këtë.</p> <p>Marrëveshjet ekzistuese me vendet e Ballkanit Perëndimor duhet të ndryshohen dhe të miratohen të reja për të përcaktuar të drejtat dhe detyrimet në bazë të punës.</p> <p>Pas përcaktimit të kuadrit ligjor me të cilin vendet e Ballkanit Perëndimor do të përjashtoheshin nga kuadri ligjor ekzistues për punësimin e të huajve, është e nevojshme të punohet me administratën përgjegjëse të kësaj fushe, si Administrata e Policisë, Zyra e Punësimit, Fondi i Sigurimeve Pensionale, Fondi i Sigurimeve Shëndetësore, Administrata Tatimore, për aplikimin e rregulloreve të reja dhe</p>	<p>grupeve të punës që do të krijohen, siç shihet në draft tekstin e protokollit. Kjo është veçanërisht e rëndësishme në lidhje me rolin e tyre për të "diskutuar dhe zgjidhur të gjitha pengesat ligjore dhe teknike që dalin nga zbatimi i Marrëveshjes dhe këtij Protokollit", duke marrë parasysh rendin juridik të Maqedonisë së Veriut.</p> <p>Përveç kësaj, duke pasur parasysh se procedura për procesin e dhënies së qasjes në tregjet e punës është ndryshuar, mund të nevojitet një rregullore dytësore për të specifikuar të drejtat dhe detyrimet e institucioneve të Maqedonisë së Veriut për këtë marrëveshje. Kjo është veçanërisht e rëndësishme për sa i përket të drejtave dhe përgjegjësi</p> <p>Është e nevojshme të hartohet një rregullore për të huajt që vijnë nga vendet dërguese (në rastin e Maqedonisë së Veriut, këta janë shtetasit e Shqipërisë dhe</p>	<p>Qeverisë, të cilat janë kontaktuar për intervistë.</p> <p>Një çështje tjetër e mundshme janë marrëveshjet dypalëshe (p.sh. me Kinën) që rregullojnë veçmas migracionin për motive punësimi jashtë legjislacionit vendas dhe detyrimeve ndërkombëtare. Për më tepër, këto marrëveshje shpesh nuk janë transparente - ato nuk bëhen publike, kështu që nuk janë të lehta për t'u gjetur.</p>

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
				përdorimin e platformave të reja me teknologjinë e informacionit.	Serbisë). Ky rregullorë duhet të përcaktojë ndërveprimin ndërmjet marrëveshjeve në kuadër të iniciativës Ballkani i Hapur dhe legjislacionit ekzistues kombëtar për hyrje, qëndrim dhe punë në Maqedoninë e Veriut. Meqenëse nuk është krijuar një Komitet i Përbashkët, roli i të cilit është të organizojë, koordinojë dhe kontrollojë aktivitetet, zbatimin e marrëveshjes është i vështirë. Prandaj, nuk është miratuar ndonjë rregullore procedurale e cila, përveç aspekteve të tjera, mund të rregullojë të drejtat dhe detyrimet e palëve kontraktuese dhe qytetarëve si palë të interesuara.	
(B) Procedurat e rregulluara në legjislacion/akte nënligjore (çfarë ekziston, çfarë mungon, praktika kundrejt rregullores normative)	Shqipëria ka infrastrukturën dhe procedurat për t'u përshtatur me dispozitat e Marrëveshjes për akses të lirë në tregun e punës në kuadër të nismës Ballkani i Hapur. Shqipëria duhet të bëjë ndryshime ligjore, administrative dhe	Përveç ndryshimeve ligjore që do të mundësojnë procedura të tilla, BH do të duhet gjithashtu të ndërtojë një platformë regjistrimi në internet dhe të lidhë institucionet që të jenë në gjendje të kontrollojnë nëse kushtet kohore (për	Të ndryshohet Ligji për të Huajt në mënyrë që të rregullohen të gjitha aspektet që kanë të bëjnë me hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor. Të shtohet një dispozitë kalimtare në Ligjin për të Huajt që parashikon	Ka boshllëqe në legjislacion, të cilat edhe në këtë marrëveshje në kuadër të nismës Ballkani i Hapur duhet të harmonizohen me të drejtën e BE-së. Do të duhet kohë dhe burime të tjera për të harmonizuar legjislacionin. Prandaj, fillimisht duhet të	Shërbimi "qasja në tregjet e punës" në përputhje me koiniciativën e Ballkanit të Hapur ndryshon nga procedura e zakonshme për sa i përket procesit të paraqitjes së një kërkesë, shqyrtimit dhe miratimit, si dhe janë futur të drejta dhe detyrime të ndryshme për institucionet	Sipas informacioneve të marra nga intervista me Shërbimin Kombëtar të Punësimit, ky shërbim dhe Zyra e Teknologjisë së Informacionit ishin gati për zbatimin e kësaj Marrëveshjeje që në qershorin e kaluar. Por ata presin që të nisë një vendim politik "nga lart".

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
Hulumtimi mund të eksplorojë ndryshimet (status quo kundrejt skenarit të nismës Ballkani i Hapur) në lidhje me procesin e paraqitjes së një kërkesë, procesin e shqyrtimit të kërkesës, procesin e miratimit.	infrastrukturore për të akomoduar numrin ID të Ballkanit të Hapur.	shembull, ndalimi i hyrjes) janë përmbushur.	<p>miratimin e një akti të posaçëm nënligjor (rregullore ose urdhri administrativ) që rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor.</p> <p>Përgatitja dhe miratimi i një akti nënligjor (rregullator ose urdhër administrativ) që rregullon hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor.</p> <p>Të vendosen procedura më efektive dhe të thjeshtuara për hyrjen, qëndrimin dhe punën e qytetarëve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor.</p> <p>Kryerja e një vlerësimi për të identifikuar mospërputhjet dhe boshllëqet midis praktikës aktuale për aksesin e të huajve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor në tregun e punës.</p>	<p>harmonizohej kuadri ligjor në mënyrë që marrëveshja të mund të zbatohet, duke përfshirë "numrin e identifikimit të Ballkanit të Hapur", i cili kërkonte edhe një platformë të re të teknologjisë së informacionit.</p> <p>Përveç platformës së teknologjisë së informacionit në anën e ofertës, duhet të ketë edhe një platformë të përbashkët të teknologjisë së informacionit nga ana e kërkesës.</p>	<p>kombëtare dhe për qytetarët e vendeve dërguese. Zbatimi i shërbimit "akses në tregun e vetëm" duhet të jetë një proces plotësisht i digjitalizuar. Shërbimi për qytetarët e Shqipërisë dhe Serbisë për "qasjen në tregun e vetëm" nuk është ende funksional.</p> <p>Sepse sistemi informativ i Ministrisë së Brendshme nuk është ende i lidhur me ministrinë dhe agjencitë e tjera.</p> <p>Përpara se shërbimi të bëhet publik, i gjithë procesi duhet të testohet dhe verifikohet që të funksionojë mirë pa probleme të sistemit.</p> <p>Marrëveshjet në kuadër të nismës Ballkani i Hapur dhe draft-protokollet nuk parashikojnë se si palët në marrëveshje do të verifikojnë informacionin e paraqitur personalisht nga aplikantët. Kjo mund të jetë problematike në dy aspekte. Aspekti i parë i referohet të kaluarës së mundshme kriminale të kërkuarit sepse procesi nuk imponon nevojën për</p>	<p>Shërbimi Kombëtar i Punësimit ishte i përfshirë në të gjithë procesin përgatitor, duke përfshirë takimet trepalëshe dhe dypalëshe dhe gjithçka është testuar nga të tre palët. Gjithashtu, Shërbimi Kombëtar i Punësimit komunikon drejtpërdrejt me Regjistrin Qendror të Sigurimeve Shoqërore të Detyrueshme për të gjitha çështjet e nevojshme teknike.</p> <p>Megjithatë, ende nuk është e qartë se cili institucion do të jetë përgjegjës për trajtimin e "dokumentacionit të munguar" dhe informimin e punëtorëve të mundshëm nga Maqedonia e Veriut dhe Shqipëria për të. Nuk ka pasur përgjigje nga Zyra për Teknologji Informative dhe E-Qeveria, e cila është kontaktuar për intervistë. Një çështje tjetër për punëdhënësit është se sipas sistemit të ri (nga 1 shkurt 2024), një punëtor me leje të unifikuar të vlefshme për tre vjet do të lejohet të</p>

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
					<p>prova të konfirmuara që i huajt nuk ka precedentë penalë dhe prova që nuk ka procedim penal kundër të huajt në vendin ku ndodhet shtetasi, ose në shtetin ku ai banon dhe nga i cili paraqet kërkesën për lëshimin e lejes së qëndrimit, në përputhje me procedurën ekzistuese të ligjit për punësimin e të huajve. Në mënyrë të ngjashme, nuk ka procedura që përcaktojnë se si Palët Kontraktuese, në këtë rast Maqedonia e Veriut, kryejnë kontrole të historikut nëse aplikanti paraqet kërçënim për rendin publik, sigurinë kombëtare, shëndetin publik ose marrëdhëniet ndërkombëtare të Palëve të tjera Kontraktuese.</p> <p>Këto aspekte mund të përfshihen në një akt nënligjor që do të specifikojë të drejtat dhe detyrimet e institucioneve të Maqedonisë së Veriut për këtë marrëveshje. Ky akt nënligjor mund të rrisë përgjegjshmërinë e institucioneve dhe transparencën e procesit</p>	<p>ndryshojë punëdhënës. Por në përputhje me Ligjin për të Huajt, për punëtorin është përgjegjës ftuesi apo punëdhënësi. Në praktikë, ka raste kur punëtorët e huaj mbërrijnë në Serbi dhe shpejt "zhduken" në një vend tjetër, zakonisht më të zhvilluar, duke përdorur në mënyrë efektive Serbinë si një mjet për marrjen e dokumenteve të nevojshme përpara se të largohen. Kjo paraqet një sfidë të rëndësishme për punëdhënësit që investojnë shumë në sjelljen e punëtorëve në Serbi (me kosto prej rreth 330 euro për punëtor) vetëm për të zbuluar se një ditë punëtori thjesht nuk është paraqitur në vendin e punës.</p>

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
					<p>të dhënies së aksesit në tregun e punës.</p> <p>Aspekti i dytë është kualifikimi profesional (e kaluara) e aplikantëve, pasi procesi nuk imponon nevojën për dëshmi të verifikuara të arsimit të duhur, kualifikimeve profesionale, rekomandimeve, certifikatave të lëshuara nga një autoritet kompetent nga vendi i origjinës ose rekomandime për trajnimin e duhur të kryer profesional, në përputhje me procedurën ekzistuese nga ligji për punësimin e të huajve.</p> <p>Në këtë drejtim, Marrëveshja për njohjen e diplomave dhe gradave shkencore në Ballkanin Perëndimor, e nënshkruar në kuadër të nismës Ballkani i Hapur, dhe/ose njohja e kualifikimeve të arsimit të lartë, njohja e kualifikimeve profesionale për doktorët e mjekësisë, dentistët dhe arkitektët, i nënshkruar në kuadër të Procesit të Berlinit mund</p>	

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
					të jetë i dobishëm në lehtësimin e verifikimit të kualifikimit profesional të aplikantëve. Dhe së fundi, nuk është përcaktuar qartë se si do të funksionojë marrëveshja në kuadër të nismës së Ballkanit të Hapur për punëtorët e emëruar përkohësisht dhe punëtorët sezonalë, për të cilët vlen kërkesa tjetër.	
(D) Stafi i nevojshëm për zbatimin me sukses të kërkesave (aplikimeve) (sistematizimi i ri; sektorë të rinj; numri i punonjësve, përgjegjësitë e reja, etj.)	Stafi i ri duhet të punësohet ose të ndahet nga departamente ose institucione të tjera për të përpunuar kërkesat; Të punësojë staf për të zbatuar numrin e identifikimit për nismën Ballkani i Hapur dhe për të siguruar funksionimin normal të saj.	Stafi kërkohet të drejtojë dhe mirëmbajë platformën. Do të duhet të emërohen pesë përfaqësues.	Punësimi i një (1) zyrtari në Departamentin e Shtetësisë, Azil dhe Migracionit - DSHAM (Ministria e Punëve të Brendshme) i cili do të jetë i ngarkuar vetëm me përpunimin dhe menaxhimin e kërkesave të huajve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor që vijnë për të punuar në vendi. Punësimi i një (1) zyrtari në Agjencinë e Punësimit të Republikës së Kosovës (APRK) i cili do të jetë i ngarkuar vetëm për të punuar me punëtorë të huaj nga vendet e tjera të	Duke marrë parasysh se punësimi shtesë do të ishte i nevojshëm për dhënien e një "Numri identifikimi të Ballkanit të Hapur", për dhënien e këtij numri do të duhej të punësohej staf shtesë. Duke pasur parasysh se bëhet fjalë për dërgesë dhe lëshim elektronik, ndoshta për nevojat e Malit të Zi, numri prej rreth 10 të punësuarve të rinj në këto vende pune do të ishte i mjaftueshëm.	Procesi i dhënies së aksesit në tregun e punës në përputhje me nismën Ballkani i Hapur ndryshon nga procesi ekzistues i dhënies së lejes së qëndrimit për qëllime pune dhe lejeve të punës. Ngarkesa e re e punës që rezulton nga këto ndryshime shpërndahet në mënyrë të pabarabartë ndërmjet institucioneve të ndryshme. Në përputhje me procedurën në kuadër të nismës Ballkani i Hapur, Ministria e Punëve të Jashtme nuk ka fare rol në procesin e pranimit apo informimit për rezultatet e kërkesave (aplikimeve), ndërsa	Meqenëse Komiteti i Përbashkët nuk është krijuar ende, duhet të emërohen të paktën pesë përfaqësues nga institucionet kryesore. Sipas informacioneve të marra nga intervista, Shërbimi Kombëtar i Punësimit vlerëson se nuk do të kenë ngarkesë shtesë në këtë drejtim. Për këtë proces, ata nuk do të kenë nevojë të kryejnë testimin e tregut të punës siç bëjnë për shtetasit e tjerë të huaj. Në vend të kësaj, ata do të mbajnë shënime vetëm se kujt i është dhënë një numër identifikimi për Ballkanin e Hapur nga

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
			<p>Ballkanit Perëndimor që punojnë në vend.</p> <p>Sigurimi i kapaciteteve njerëzore për teknologjinë e informacionit për mirëmbajtjen e sistemit elektronik për regjistrimin e punëdhënësve nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor që punojnë në vend.</p> <p>Ofrimi i trajnimeve adekuate dhe ngritja e kapaciteteve për zyrtarët e Departamentit të Shtetësisë, Azilit dhe Migracionit/Ministritë së Brendshme dhe Ministritë së Financave, Punës dhe Transfereve/Agjencisë së Punësimit të Kosovës të cilët janë përgjegjës për punëtorët e huaj nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor që punojnë në vend., duke përfshirë lidhjen me teknologjinë e informacionit.</p>		<p>Ministria e Shoqërisë së Informacionit dhe Medias ka një rol të rëndësishëm për shkak të dixhitalizimit të procesit të paraqitjes së kërkesës në përputhje me Ballkanit të Hapur.</p> <p>Ministria e Brendshme mund të jetë më e prekura, sepse është i vetmi institucion që do të shqyrtojë kërkesat. Ministria ka një plan për të trajnuar stafin për përpunimin e kërkesave në përputhje me procedurën e nismës Ballkani i Hapur " në rast të një vëllimi më të madh kërkesash, për përgjigje në kohë. Më tej, për këtë qëllim, Ministria do të duhet t'u japë privilegje njësisë operative rajonale dhe inspektorëve që të huajt të punojnë në këtë procedurë. Grupi i përbashkët i punës i ngarkuar me përcaktimin e tekstit përfundimtar të protokolleve përbëhet nga shtatë anëtarë, të ardhur nga pesë institucione. Të gjithë anëtarët e grupit punues kanë edhe përgjegjësi shtesë përveç detyrave të</p>	<p>Ministria e Punëve të Brendshme dhe nëse ata kanë një marrëdhënie pune të vendosur apo jo dhe e gjithë kjo do të bëhet në mënyrë elektronike. Në procedurë të rregullt do të kalojnë edhe personat që paraqesin kërkesë në mënyrë elektronike, si dhe të gjithë personat e tjerë fizik vendas që kërkojnë punësim.</p> <p>Nuk ka pasur përgjigje nga Zyra e Teknologjisë Informative dhe e- Qeverisjes, të cilat janë kontaktuar për intervistë.</p> <p>Megjithatë, në bazë të informacioneve të mbledhura jashtë Ministritë së Brendshme, mund të vlerësojmë se do të kenë nevojë për një rritje të konsiderueshme të stafit për të ruajtur procedurat e përcaktuara në Marrëveshje.</p> <p>Nuk mundëm të merrim informacion nëse është emëruar staf i ri për të drejtuar platformën e- Qeveria, Teknologjisë së Informacionit dhe e- Qeverisjes nuk iu</p>

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
					<p>caktuara. Kjo mund të jetë problematike veçanërisht për ata që janë të përfshirë drejtpërdrejt në zbatimin e procedurës së zakonshme për dhënien e lejeve të qëndrimit për qëllime pune dhe leje pune dhe akses në tregun e punës në përputhje me nismën Ballkani i Hapur.</p> <p>Për sa i përket strukturës së koordinimit dhe zbatimit, do të ketë nevojë për të paktën pesë anëtarë për të krijuar Komitetin e Përbashkët, siç parashikohet në Marrëveshjen e parashikuar për kushtet për akses të lirë në tregun e punës në Ballkanin Perëndimor.</p> <p>Gjithashtu, siç shihet në draft tekstin e protokolleve të dy marrëveshjeve, do të nevojiten të paktën dy persona që të kryesojnë grupin e punës. Meqenëse protokollet parashikojnë që palët, në këtë rast Maqedonia e Veriut, mund të emërojnë sa më shumë persona të nevojshëm si anëtarë të</p>	<p>përgjigjen kërkesave tona. Një nga idetë për zbatimin e marrëveshjes për lejet e punës ishte që punëtorët shqiptarë dhe maqedonas të mund të regjistroheshin si të papunë në Shërbimin Kombëtar të Punësimit. Megjithatë, pengesa gjuhësore mund të jetë problem, veçanërisht për punëtorët shqiptarë, pasi këshilltarët e Shërbimit Kombëtar të Punësimit mund të mos dinë shqip (dhe është e pasigurt nëse të gjithë flasin mjaftueshëm mirë anglisht).</p>

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
					Grupeve të Përbashkëta Punuese, nuk është e qartë se sa personel do të kërkohet të angazhohet për të përmbushur detyrimet në fushat e bashkëpunimit në marrëveshjen(et) dhe protokollin(et) përkatëse.	
(Ç) Pajisjet (hapësira e zyrës, teknologjia e informacionit dhe komunikimit, softueri, pajisjet e ndërveprimit, shkëmbimi i të dhënave, tavolina, automjetet, etj.)	Të hartohet dhe zbatohet platforma e re për regjistrimin e të dhënave dhe gjenerimin e numrave të identifikimit për Ballkanin e Hapur (të integruar në portalin e-Albania). Përmirësimi i lidhjes së ndërsjellë me palët kontraktuese për shkëmbimin e informacionit.	Varësisht se cilat institucione do të ishin kompetente, do të kërkohet hapësira shtesë për zyra, teknologji informacioni	Krijimi i mekanizmave të shkëmbimit të të dhënave, duke përfshirë zhvillimin e protokollit dhe të sistemit për të lehtësuar shkëmbimin e pandërprerë të informacionit.		Sipas intervistave, nuk ka nevojë për pajisje shtesë. Sistemi informativ i softuerit të Ministrisë së Punëve të Brendshme duhet të integrohet me atë të Ministrisë së Shoqërisë Informative dhe Medias. Meqenëse ata do të marrin përsipër ngarkesën më të madhe për të nxjerrë "qasjen në tregun e punës". Ministria e Brendshme mund të kërkojë kompjuterë të rinj me lidhje interneti dhe privilegje të menaxhimit të sistemit për njësitë operacionale rajonale.	Sipas informacioneve të marra nga një intervistë në Shërbimin Kombëtar të Punësimit, ata nuk parashikojnë asnjë mangësi nga ana e tyre në lidhje me pajisjet për zbatimin e nismës Ballkani i Hapur, sepse Ministria e Brendshme do të jetë përgjegjëse për miratimin e certifikatës së numrit të identifikimit për Ballkanin e Hapur (në praktikë ata do të bëjnë pjesën më të madhe të punës). Nuk ka pasur përgjigje nga Zyra e Teknologjisë Informative dhe e-Qeveria, të cilat janë kontaktuar për intervistë. Megjithatë, sipas informacioneve të mbledhura nga bashkëbiseduesit kryesorë ekspertë jashtë

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
						<p>Ministrisë së Brendshme, ky institucion do të duhet të përmirësojë pajisjet e tij, për shembull të zhvillojë softuer për komunikim të shpejtë dhe të lehtë dhe shkëmbim të të dhënave me institucione të tjera kyçe (Shërbimi Kombëtar i Punësimit, Zyra e Teknologjia e Informacionit dhe Qeverisja elektronike).</p> <p>Sa i përket platformës E-Qeveria, ajo është zhvilluar dhe mirëmbajtur nga Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe e-Qeveria që operon në kuadër të Ministrisë së Informacionit dhe Telekomunikacionit. Megjithatë, nuk mundëm të merrnim asnjë informacion prej tyre.</p>
<p>(D) Të tjera. Burime të tjera shtesë që nuk janë përmendur më sipër</p> <p><u>VËREJTJE</u> KJO <u>KATEGORI</u> NUK <u>ËSHTË</u> PJESE E <u>SISTEMIT</u> TË</p>	Nuk ka informacione në dispozicion	Nuk ka informacione në dispozicion	Nuk ka informacione në dispozicion	Qasja strategjike është pengesa kryesore – të jesh i sigurt se çfarë dëshiron shteti dhe çfarë i nevojitet në të ardhmen dhe sipas qasjes strategjike të punësojë kapacitete administrative për të arritur qëllime specifike. Kjo përfshin	Nuk ka informacione në dispozicion	Disa institucione, si Ministria e Brendshme, Ministria e Punës dhe Zyra e Teknologjisë së Informacionit dhe e-Qeveria, kanë qenë mjaft të paqarta kur bëhet fjalë për ofrimin e informacionit në lidhje me nismën Ballkani i Hapur.

Shteti	Shqipëria	Bosnja dhe Hercegovina	Kosova	Mali i Zi	Maqedonia e Veriut	Serbia
<u>VLERËSIMIT MË POSHTË!</u>				trajnimin për stafin dhe cilindo tjetër të përfshirë në procese (si punëdhënësi, punëtorët e mundshëm, etj.), manualet, udhëzimet, etj.		